

دانشگاه تهران

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره: کارشناسی ارشد

رشته: باستان شناسی با گرایش های:

۱- پیش از تاریخ ایران

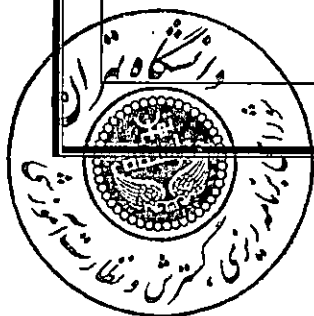
۲- دوران تاریخی ایران

۳- تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و سرزمین های دیگر

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مصوب جلسه مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران

این برنامه بر اساس آیین نامه وزارتی تفویض اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیات ممیزه، توسط اعضای هیات علمی گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی بازنگاری شده و در سیصد و شصت و نهمین جلسه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در خصوص برنامه درسی

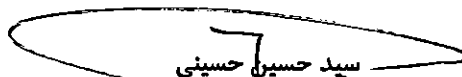
رشته : باستان شناسی با ۳ گرایش

مقطع : کارشناسی ارشد

- برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد رشته باستان شناسی با ۳ گرایش که توسط اعضای هیات علمی گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی بازنگری شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.
- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
 - هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران برسد.
 - این برنامه درسی جایگزین برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد رشته باستان شناسی با ۳ گرایش مصوب جلسه شماره ۵۶ مورخ ۱۳۶۵/۰۷/۰۵ شورای عالی برنامه ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی گردیده است.

حسن ابراهیمی

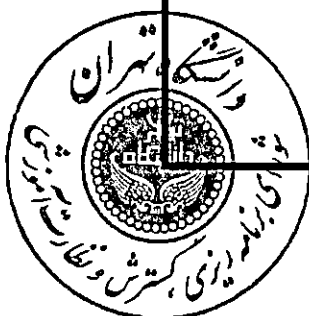
دبیر شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت
آموزشی دانشگاه

سید حسین حسینی

معاون آموزشی دانشگاه

رای صادره جلسه مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در مورد بازنگری برنامه درسی رشته باستان شناسی با ۳ گرایش در مقطع کارشناسی ارشد صحیح است، به واحد ذیربط ابلاغ شود.

محمود نیلی احمدآبادی
رئیس دانشگاه تهران

برنامه و سرفصل درس‌های دوره کارشناسی ارشد باستان‌شناسی

با گرایش‌های:

- ۱- پیش از تاریخ ایران
- ۲- دوران تاریخی ایران
- ۳- تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و سرزمین‌های دیگر

Archaeology

Archaeology of Iran in the Prehistoric Periods
Archaeology of Iran in the Historical Periods
Islamic Culture and Civilization of Iran and Other Regions

فصل اول کلیات

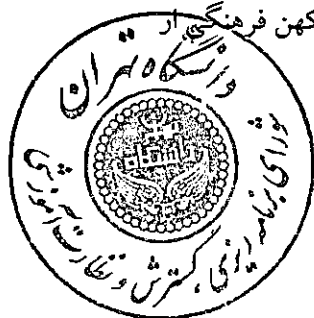

۱. مقدمه:

باستان‌شناسی مهم‌ترین وسیله شناخت گذشته، از هزاره‌های دور تا امروز، به عنوان یکی از ساختارهای بنیادین هویت فرهنگی بشمار می‌آید. این شناخت، درک جامعه امروز را ممکن می‌سازد تا بواسطه آن بتوان به طراحی درست از آینده جامعه دست یافت. از این دیدگاه باستان‌شناسی جایگاه علمی - نظری و کاربردی ممتازی دارد. باستان‌شناسی با رهیافتی علمی و میان رشته‌ای بر پایه آثار مدفون در دل خاک و آب و چه آثار مشهود - به بازسازی رفتار فرهنگی از دوران پیش از تاریخ تا به امروز می‌پردازد. در این راستا یک اثر و یا یک پدیده و موضوع نه به تنهایی ولی در ارتباط با آثار و پدیده‌های دیگر معنی پیدا می‌کند و در قالب یک مجموعه برای بازسازی پدیده‌های ناشی از رفتار فرهنگی بار مطالعاتی به خود می‌گیرد. بازسازی فرهنگ مادی به درک فن آوری و سیر تحول آن در زمینه‌های متعدد و مختلف زندگی انسان مثل کشاورزی، صنعت، آبیاری و آبرسانی، شکار، دامپروری، تغذیه، ارتباطات، مهاجرت، حمل و نقل، تجارت، معماری و عمران و موارد بسیار دیگر منجر می‌شود و در نهایت به بازسازی روند اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، مذهبی، فرهنگی و غیره می‌انجامد. دانش باستان‌شناسی و رویکردهای کاربردی آن، در دهه‌های اخیر با تغییرات و تحولات معتابهی مواجه بوده و آشنایی دانشجویان با رویکردهای نوین در باستان‌شناسی نیازمند بازنگری در برنامه درسی این رشته است. لذا، روزآمد کردن سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد این رشته که آخرین بار در تاریخ ۱۳۶۵/۷/۵ به تصویب رسیده از اهم ملزومات به شمار می‌رود. گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران با وقوف بر ضروریات فوق، تمامی توان خود را به کار گرفته است تا همگام با تحولات عظیم و شگرف و پرشتاب در این رشته، و با توجه خاص به توسعه کیفی آن، به بازنگری سرفصل‌های قدیمی پرداخته و بدین ترتیب در راستای پیشرفت متوازن همه علوم و بخصوص علوم انسانی که بی تردید تعادل فرهنگی جامعه بدان بستگی دارد گام بردارد.

۲. اهداف:

هدف از آموزش این رشته، شناخت مواریث فرهنگی ایران و فرهنگ‌های مناطق همجوار از یک سو و از سوی دیگر آشنایی با آثار فرهنگی جوامع گذشته در بستر تاریخ زندگی بشر است. ایران به مثابه سرزمینی با غنای تاریخی-فرهنگی مملو از یادگارهای فرهنگی است که روایتگر سرگذشت مردمان این کهن بوم از عصر پارینه سنگی تا دوران معاصر می‌باشد. از آنجا که حفظ کیان این سرزمین در گرو تداوم سنت‌ها و حفظ هویت ملی است، با تکیه بر دانش باستان‌شناسی می‌توان علاوه بر شناخت هرچه بیشتر تاریخ ایران، بر استحکام پایه‌های وحدت ملی و حراست از یکپارچگی ایران اسلامی افزود. از طرفی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی از قبیل سازمان میراث فرهنگی کشور، شهرداری‌ها، وزارت نیرو، وزارت نفت، وزارت امور خارجه، دانشگاه‌ها، مؤسسات فرهنگی و ... بویژه در بحث پژوهش و کارشناسی مواریث کهن فرهنگی از

قیل تاریخ مهندسی آب و سازه های سنتی مرتبط با آن، پیشینه انرژی و ... ، از اهداف آموزش رشته باستان شناسی می باشد.

۳. اهمیت و ضرورت:

آموزش باستان شناسی به دلایل زیر لازم و ضروری است:

- (۱) ایران به مثابه یکی از قدیمی ترین مهدهای تمدن جهان، دارای آثار متعددی از ادوار زندگی بشر است که هر کدام گوشه ای از تاریخ زندگی انسان را روایت می کند؛
- (۲) در باستان شناسی، شیوه های علمی مطالعه و بررسی آثار باستانی آموخته می شود؛
- (۳) باستان شناسی، سرچشمه آگاهی تاریخی است؛
- (۴) آشنایی با هویت مردمان این سرزمین و حفظ اتحاد ملی در گرو گسترش دانش باستان شناسی است؛
- (۵) توسعه زیرساخت های گردشگری و صنعت درآمذزای آن ضرورت آموزش کارشناسان باستان شناسی را ایجاب می کند.
- (۶) حفظ، معرفی و نگهداری آثار و موارث کهن فرهنگی، ضرورت توجه به علم باستان شناسی را ایجاب می کند.
- (۷) دانش باستان شناسی اساس علمی گفتگوهای فرهنگی و هویت ایرانی در دیپلماسی خارجی کشور بویژه در مرزهای ایران فرهنگی است.

۴. نقش، توانایی و شایستگی دانش آموختگان:

فارغ التحصیلان این دوره می توانند در دانشگاه ها، مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور و دیگر سازمانها در زمینه های زیر خدمت کنند:

- (۱) هدایت کاوش ها و بررسی های باستان شناسی؛
- (۲) تهیه پرونده های ثبت ملی و جهانی آثار فرهنگی؛
- (۳) عضویت در پروژه های میان رشته ای و همکاری با متخصصان مختلف در حوزه های مختلف علوم پایه و انسانی؛
- (۴) همکاری با وزارت آموزش و پرورش در تدریس دروس مرتبط؛
- (۵) برگزاری کارگاه های عمومی و تخصصی در راستای آشنایی علاقه مندان به شناخت موارث فرهنگی ایران؛
- (۶) همکاری در تدوین مدخل های باستان شناختی، تاریخی، معماری و صنایع دستی در دانشنامه ها و دائرة المعارف های ایران و اسلام؛

- ۷) جذب در سازمان‌ها و نهادهای رسمی چون سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، شهرداری‌ها، سازمان‌های فرهنگی زیر مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارتخانه‌ها و نهادهای تابعه.
- ۸) کارشناس پژوهشی در وزارت نفت، موزه‌های بنیاد مستضعفان و سایر نهادها

۵. طول دوره و شکل نظام:

طول دوره کارشناسی ارشد مطابق قوانین وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دانشگاه تهران ۴ نیمسال می باشد و شکل نظام بصورت ترمی - واحدی خواهد بود و هر واحد نظری معادل ۱۶ ساعت و هر واحد عملی معادل ۳۲ ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی تدریس می شود.

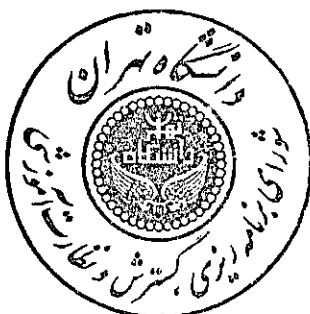
۶. تعداد و نوع واحدهای درسی:

مقطع کارشناسی ارشد رشته باستان‌شناسی در سه گرایش پیش از تاریخ ایران، دوران تاریخی ایران و تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و سرزمین‌های دیگر ارائه می‌شود که در هر گرایش (بدون احتساب واحدهای جبرانی) و با احتساب پایان نامه ۲۸ واحد به شرح جدول ذیل در نظر گرفته شده است:

ردیف	نوع درس	تعداد واحد	ملاحظات
۱	دروس تخصصی مشترک	۶ واحد	-
۲	دروس تخصصی انتخابی هر گرایش	۱۸ واحد	-
۳	پایان‌نامه	۴ واحد	-
	جمع	۲۸ واحد	-

۷. شرایط و ضوابط ورود به دوره:

مطابق ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

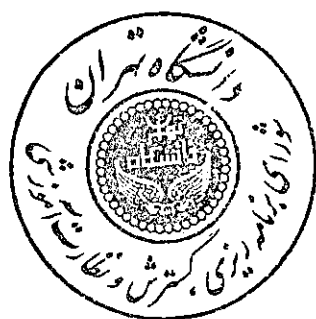
۸. مواد و ضرایب امتحانی:

عناوین دروس امتحانی به‌مراه ضرایب دروس امتحانی						رشته	گرایش
زبان عمومی و تخصصی (انگلیسی)	ماد و هخامنشی	پارت و ساسانی	دوره اسلامی	ماقبل تاریخ ایران	ماقبل تاریخ بین‌النهرین		
۱	۱	۱	۱	۱	۱	باستان‌شناسی	۱- پیش از تاریخ ایران
۱	۱	۱	۱	۱	۱		۲- دوران تاریخی ایران
۱	۱	۱	۱	۱	۱		۳- تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و سرزمین‌های دیگر

فصل دوم

جدول دروس رشته باستان‌شناسی

کلیات

دروس دوره کارشناسی ارشد باستان‌شناسی دارای سه گرایش با عناوین پیش از تاریخ ایران، دوران تاریخی ایران و تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و سرزمین‌های دیگر است که دانشجویانی که قصد تحصیل در هر گرایش را دارند موظف به گذراندن ۶ واحد دروس تخصصی مشترک، ۱۸ واحد دروس تخصصی انتخابی در هر گرایش، و ۴ واحد پایان‌نامه می‌باشند.

دانشجویان این رشته می‌توانند حداقل در نیمسال چهارم (بدون احتساب نیمسال تحصیلی مربوط به واحدهای جبرانی) از پایان‌نامه خود دفاع کنند.

* دروس جبرانی در نخستین نیمسال دوره کارشناسی ارشد باستان‌شناسی ارائه می‌شود.

* برای دانشجویانی که در مقطع کارشناسی در رشته‌ای غیر از باستان‌شناسی تحصیل کرده‌اند، گذراندن دروس جبرانی به تشخیص گروه باستان‌شناسی الزامی است.

* دانشجویانی که مشمول گذراندن دروس جبرانی می‌شوند یک نیمسال تحصیلی به سنوات آنها اضافه می‌شود.

۱. جدول شماره ۱

جدول دروس جبرانی رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشنیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	مبانی باستان‌شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲	حفاظت و مرمت مواد و آثار باستان شناختی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۳	جغرافیای تاریخی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	روش شناسی باستان شناسی ۱: روش‌های میدانی در باستان‌شناسی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۵	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۱	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان‌شناسی ایران در دوران اسلامی ۲	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	باستان‌شناسی دوران پارینه سنگی و نوسنگی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین النهرین	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	باستان‌شناسی ایران در دوران ماد و هخامنشی	۴	-	۴	۶۴	-	۶۴	-
	جمع	۱۸	۲	۲۰	۲۸۸	۶۴	۳۵۲	

دانشجویان هر گرایش حد اکثر می توانند ۱۲ واحد با توجه به گرایش خود از دروس جدول فوق با

تشخیص گروه باستان شناسی اخذ نمایند.

۲. جدول شماره ۲

جدول دروس تخصصی مشترک رشته باستان‌شناسی در مقطع کارشناسی ارشد (جمع
۶ واحد)

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	شناخت شناسی باستان‌شناسی (فلسفه باستان‌شناسی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲	روش شناسی تحقیق	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۳	روش‌های آماری تحلیل داده‌ها	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
جمع		۶	-	۶	۹۶	-	۹۶	

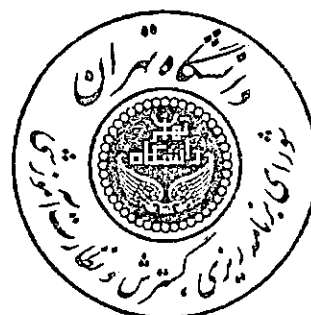

۳. جدول شماره ۳

جدول دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی با گرایش پیش از تاریخ ایران در مقطع کارشناسی ارشد (جمع: ۱۸ واحد انتخابی)

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	باستان شناسی سرزمین ایران در دوران پارینه سنگی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲	باستان شناسی سرزمین ایران در دوران نوسنگی - مس سنگی	۴	-	۴	۶۴	-	۶۴	-
۳	باستان شناسی ایران در دوران مفرغ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	باستان شناسی ایران در دوران آهن	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	تئوری های باستان شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان شناسی محیطی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	روش های میدانی باستان شناسی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۸	فن آوری ابزار های سنگی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۹	هنر و معماری جوامع پیش از تاریخ ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۰	تحلیل قوم باستان شناختی محوطه های پیش از تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
جمع		۲۰	۲	۲۲	۳۲۰	۶۴	۳۸۴	-

دانشجویان از بین دروس فوق ۱۸ واحد را انتخاب و می گذرانند

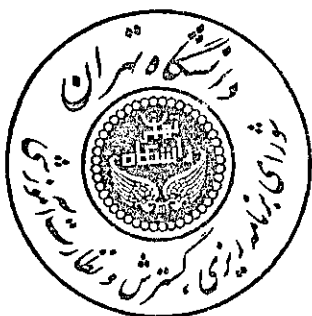

۴. جدول شماره ۴

جدول دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی با گرایش دوران تاریخی ایران در مقطع کارشناسی ارشد (جمع: ۱۸ واحد انتخابی)

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	متون و شواهد نوشتاری	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۲	باستان شناسی تحلیلی بین النهرین در دوران تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۳	باستان شناسی تحلیلی عیلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	باستان شناسی تحلیلی دوران ماد	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	باستان شناسی تحلیلی دوران هخامنشی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان شناسی تحلیلی دوران اشکانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	باستان شناسی تحلیلی دوران ساسانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	باستان شناسی تطبیقی ۱: حوزه شرقی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	باستان شناسی تطبیقی ۲: حوزه غربی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۰	باستان شناسی تحلیلی یونان و روم	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۱	فرهنگ و تمدن ایران در دوران باستان	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۲	معماری و شهر سازی در دوران تاریخی ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
جمع		۲۳	۱	۲۴	۳۶۸	۳۲	۴۰۰	

دانشجویان از بین دروس فوق ۱۸ واحد را انتخاب و می گذرانند

۵. جدول شماره ۵

جدول دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی با گرایش تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و
سرزمین های دیگر در مقطع کارشناسی ارشد (جمع: ۱۸ واحد انتخابی)

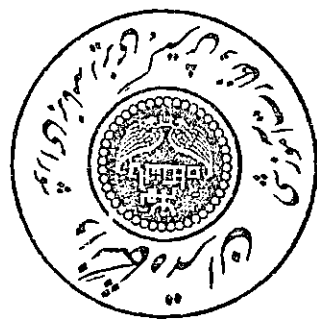
ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	باستان شناسی دوران اسلامی ۱	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲	باستان شناسی دوران اسلامی ۲	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	باستان شناسی دوران اسلامی ۱
۳	رویکردها و روش های نوین در تحقیقات باستان شناسی دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	باستان شناسی تطبیقی جهان اسلام	۴	-	۴	۶۴	-	۶۴	-
۵	باستان شناسی دوران اسلامی ۳	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	باستان شناسی دوران اسلامی ۲
۶	روش شناسی منابع مطالعاتی باستان شناسی دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	تحلیل عوامل مؤثر در شکل گیری اندیشه، فرهنگ و تمدن اسلامی از دیدگاه باستان شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	علوم و فنون دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	خواندن متون عربی	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۰	باستان شناسی صنعتی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۱	چالش های باستان شناسی دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
جمع		۲۳	۱	۲۴	۳۶۸	۳۲	۴۰۰	-

دانشجویان از بین دروس فوق ۱۸ واحد را انتخاب و می گذرانند

فصل سوم
سرفصل دروس رشته باستان‌شناسی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
 در مقطع کارشناسی ارشد

شناخت شناسی باستان‌شناسی (فلسفه باستان‌شناسی)
Epistemology in Archaeology (Philosophy of Archaeology)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی مشترک

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با برخی مباحث روز پیرامون فلسفه علم و ارتباط آنها با باستان‌شناسی؛ بررسی انتقادی تأثیر شناخت فردی بر مفهوم سازی و نظریه پردازی باستان‌شناسی

سرفصل درس:

- شناخت چیست؟
- انواع شناخت کدامند؟
- مناسبت میان منطق و شناخت.
- منابع شناخت
- از تصورات تا بر ساخته‌های مفهومی و نشانه‌های زبانی.
- از ترکیب‌های مفهومی تا گزاره‌ها.
- از گزاره‌ها تا ساختارهای منطقی: کلیات خمس و مباحث نوع و جنس و فصل و قس علی هذا.
- تعریف منطقی و اصولی مشاهدات و تصورات و ترکیب‌های مفهومی و گزاره‌ها.
- نقش و جایگاه و منطق زبان مفهومی و مفهوم سازی فرایند مشاهدات و مطالعات باستان‌شناسی.
- امکان شناخت حصول شناخت باستان‌شناسانه از انسان چونان هستنده ای تاریخی و تاریخمند.
- جایگاه و سهم منطق و شناخت شناسی در حصول شناخت باستان‌شناسانه از انسان و پیشینه او چونان هستنده ای تاریخی و تاریخمند.
- جایگاه منطق استقراء و قیاس و تمثیل در کنش‌های شناختی بطور کلی و بمفهوم اخص آن در باستان‌شناسی.
- برآیند مباحث مطرح شده.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- ملاصالحی، حکمت اله. "درآمدی بر معرفت شناسی باستان شناسی." : موسسه تحقیقات توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۲.
- ملاصالحی، حکمت اله. "باستان شناسی در بوته معرفت شناختی." : موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۷.
- ملاصالحی، حکمت اله. "باستان شناسی در صافی جستارهای فلسفی." تهران: نگارستان اندیشه، ۱۳۹۴.

روش شناسی تحقیق Research Methodology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی مشترک

پیشیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با تهیه و تدوین طرح تحقیق و روش‌های علمی و عملی تحقیق و کاربرد آن در نحوه اجرای پایان نامه؛ آشنایی دانشجویان با روش‌های جاری تحقیق در رشته باستان‌شناسی؛ بستر سازی برای ایجاد قابلیت فردی در دانشجویان برای انجام تحقیق

سرفصل درس:

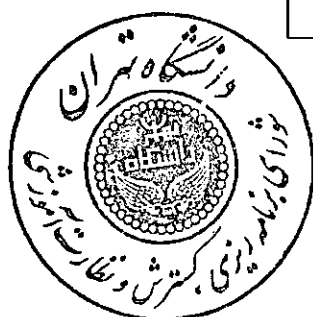
- دیدگاه‌های علمی و انواع تحقیق علمی و ویژگی‌های روش تحقیق در باستان‌شناسی
- پیش نیازهای تحقیق علمی
- تقسیم بندی علوم از دیدگاه فلاسفه
- چگونگی و نحوه انتخاب موضوع
- بیان مسئله تحقیق و اهداف تحقیق
- مرور فعالیت‌های پیشین و فرضیات مهم
- تعریف مفاهیم و متغیرها
- ابزار سنجش و گردآوری اطلاعات
- روش‌های جمع آوری اطلاعات
- کدگذاری، استخراج و طبقه بندی یافته ها
- روش تجزیه و تحلیل داده ها: تحلیل داده‌های کمی-تحلیل داده‌های کیفی
- کاربرد نرم افزارهای مربوط

روش ارزیابی:

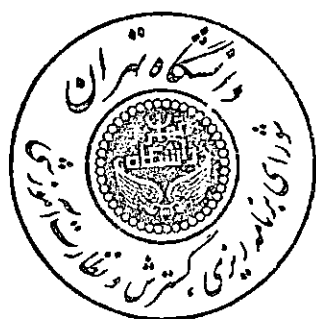
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- محمد رضا حافظ نیا، ۱۳۸۴، روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، سمت.

- محمد امین محب علی، ۱۳۸۷، روش شناسی تحقیق در علوم انسانی، شیراز، دانشگاه شیراز.
- نیکنامی کمال الدین، ۱۳۸۷، روش های تحلیل کمی در باستان شناسی، تهران، سمت.
- نیکنامی کمال الدین، ۱۳۹۱، روش های پیشرفته آماری در تحلیل داده های باستان شناختی، تهران، سمت.
- نیکنامی کمال الدین و مصطفی ده پهلوان ۱۳۹۱، محاسبات رایانه ای در باستان شناسی (ترجمه)، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- Dey, I. (1993). Qualitative data analysis. London: Routledge.
- Stanislav, K., Steinley, D., and Thombsm, L. (2010). Statistics in the social sciences: Current methodological developments. New York: Wiley

روش‌های آماری تحلیل داده‌ها Statistical Methods for Archaeological Data Analysis

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی مشترک

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با روش‌های مرسوم آماری در تحلیل داده‌های باستان‌شناختی

سرفصل درس:

- مفاهیم و تکنیک‌های داده‌پردازی
- خصوصیات داده‌ها
- آمار توصیفی و آمار استنباطی
- آزمون‌های آماری آزمون فرض
- آزمون‌های پارامتریک و ناپارامتریک
- روش‌های آماری کی-۲، روش رگرسیون-روش تحلیل خوشه‌ای-روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی
- استنباط و تحلیل برون داده‌های آماری
- کاربرد نرم افزارهای آماری و روش‌های بهره‌برداری از آنان

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- نیکنامی کمال الدین و مصطفی ده پهلوان ۱۳۹۱، محاسبات رایانه‌ای در باستان‌شناسی (ترجمه)، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- نیکنامی کمال الدین ۱۳۸۷-۱۳۹۲ روش‌های تحلیل آماری مقدماتی و پیشرفته داده‌های باستان‌شناختی، تهران، سمت.
- Drennan, R. D. (2010). Statistics for archaeologists (2th Ed.). New York: Springer.
- Politis, D. (Ed.). (2008). E-Learning Methodologies, Computer Application in Archaeology. London: IGI Global.
- Lock, G. (2003) Using Computers in Archaeology. London: Routledge.

سرفصل دروس گرایش پیش از تاریخ ایران

باستان‌شناسی سرزمین ایران در دوران پارینه سنگی
Archaeology of Iran during Palaeolithic Age

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با قدیمی ترین ساکنان فلات ایران؛ کسب آموزش‌های لازم برای طبقه بندی و تحلیل ابزارهای سنگی دوران پارینه سنگی

سرفصل درس:

- پارینه سنگی ایران و دوره‌های آن
- شیوه‌های گاهنگاری ابزارهای پارینه سنگی
- انسان شناسی دوره‌های پارینه سنگی
- مکان‌های مهم کشف آثار پارینه سنگی در ایران
- مباحث زیست محیطی مکان‌های باستان‌شناختی دوره‌های پارینه سنگی
- تکنولوژی ابزارهای سنگی
- سیستم‌های طبقه بندی ابزارهای پارینه سنگی ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- ملک شهمیرزادی، صادق، ۱۳۹۱، ایران در پیش از تاریخ: باستان‌شناسی ایران از آغاز تا سپیده دم شهرنشینی، تهران: سبحان نور.
- ملک شهمیرزادی، صادق، ۱۳۹۳، اطلس باستان‌شناسی ایران (از آغاز تا پایان دوره یکجانشینی و استقرار در روستاها)، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- وحدتی نسب، حامد، باستان‌شناسی پارینه سنگی ایران (از آغاز تا سپیده دم روستانشینی)، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۳۹۴.
- Smith, P. E. L. (1986). Palaeolithic Archaeology in Iran. Philadelphia.

- Sadek-Kooros, H. (1974). Palaeolithic Cultures in Iran. In F. Bagherzadeh, Proceedings of the IInd Annual Symposium on Archaeological Research in Iran, Tehran. Tehran, 53-65.
- Dibble E. and Dibble, H. L. (eds.). (1993). The Paleolithic Prehistory of the Zagros-Taurus, Philadelphia.
- Minzoni-Deroche. (1993). Middle and Upper Paleolithic in the Taurus-Zagros Region. in Olszewski and Dibble (eds.). 147-58.
- Flannery, K. V. (1996). Origins and Ecological Effects of Early Domestication in Iran and the Near East. In P. J. Ucko, The Domestication of Plants and Animals. London, 73-100.
- Dibble, H. L. and Bar-Yosef, O. (1995). The Definition and Interpretation of Levallois Technology. Madison: Wis.
- Bar-Yosef, O. (1998). On the Nature of Transitions: The Middle to Upper Palaeolithic and the Neolithic Revolution. Cambridge Archaeological Journal, 8, 141-63.

باستان‌شناسی سرزمین ایران در دوران نوسنگی - مس سنگی

Archaeology of Iran during Neolithic - Chalcolithic Periods

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۶۴ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با مباحث تحلیلی باستان‌شناسی ایران در دوران نوسنگی و مس سنگی و شیوه روشمند مطالعه آثار فرهنگی باقی مانده از آن دوران برای بازسازی و بازشناسی جوامع پیش از تاریخ

سرفصل درس:

- مفهوم نوسنگی شدن و ابعاد آن
- تغییرات و تحولات زیست محیطی در ایران از آغاز نوسنگی تا پایان هزاره چهارم
- چگونگی اهلی شدن حیوانات و گیاهان در دوره نوسنگی و اثرات آن بر جوامع ساکن در ایران نوسنگی
- گاهنگاری و تسلسل فرهنگی ایران از دوره نوسنگی تا پایان هزاره چهارم
- عصر نوسنگی بی سفال در ایران و شاخصه‌های باستان‌شناسی آن
- اهمیت و جایگاه سفال در مطالعات باستان‌شناسی پیش از تاریخ ایران
- عصر نوسنگی با سفال در ایران و شاخصه‌های باستان‌شناسی آن
- بررسی ایدئولوژی و شاخصه‌های زندگی آئینی در ایران پیش از تاریخ
- باستان‌شناسی دوره گذار از نوسنگی به مس و سنگ در ایران در هزاره ششم قبل از میلاد
- تخصص پذیری و شکل‌گیری جوامع پیچیده در دوره مس - سنگی در ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- فاضلی نشلی، حسن، باستان‌شناسی دشت قزوین: از هزاره ششم تا هزاره اول قبل از میلاد، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.
- فاضلی نشلی، حسن، تغییرات سیاسی و اجتماعی دشت قزوین، کاوش‌های باستان‌شناسی تپه قبرستان، پژوهشگاه میراث فرهنگی، ۱۳۸۶.
- ملک شهیرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.

- Dupree, Louis. (1972). Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966). Philadelphia: Transactions of the American Philosophical Society 62/4.
- Masson, Vadim M. (1961). The First Farmers in Turkmenia. *Antiquity*, 35, 203-13.
- Matthews, R. Fazeli Nashli, H; (eds) 2013. The Neolithisation of Iran. The Formation of New Societies. Oxford: Oxbow Books.
- Oates, J. (1973). The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros. *Proceedings of the Prehistoric Society*, 39, 147-81.
- Petrie, C.A (ed.); 013 Ancient Iran and its neighbours, Local developments and long-range interactions in the fourth millennium BC, Oxbow Book.
- Voigt, Mary M. (1987). Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C. In .O. Aurenche, J. Evin, and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P.* (2 vols). Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen 3, 615-46.
- Voigt, Mary M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 –2000 B.C. in Robert W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed., 2 vols.). Chicago, 122-178.
- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.
- Zeder, M. (1999). Animal Domestication in the Zagros: A Review of Past and Current Research. *Paléorient*, 25, 11-25.

باستان‌شناسی ایران در دوران مفرغ Archaeology of Iran during Bronze Age

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

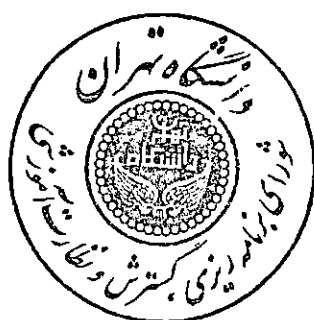
نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: شناخت شیوه‌های معیشت و مبادلات فرهنگی جوامع انسانی فلات ایران در عصر مفرغ با تکیه بر مواد فرهنگی شناسایی شده از آن دوران

سرفصل درس:

- گاهنگاری ایران در عصر مفرغ
- شاخصه‌های باستان‌شناسی ایران در عصر مفرغ
- شهر و شهرنشینی در ایران عصر مفرغ
- مفرغ لرستان
- کوچ‌نشینی در ایران باستان و شکل‌گیری جوامع تخصصی کوچ‌نشین در عصر مفرغ
- جنوب غرب ایران، شکل‌گیری تمدن عیلام و برهمکنش‌های فرهنگی ساکنان غرب ایران با بین‌النهرین
- شکل‌گیری جوامع عصر مفرغ در شرق ایران در حوزه جغرافیایی کرمان و بلوچستان
- بررسی شاخصه‌های فرایند شهرنشینی در شرق ایران منطقه سیستان و بررسی روابط فرهنگی ساکنان آن با مناطق همجوار
- بررسی روابط تجاری ایران با همسایگان شرقی (تمدن سند و آسیای مرکزی) و بین‌النهرین
- تاثیر روابط تجاری بر اشتراکات مذهبی و ایدئولوژی جوامع ساکن در ایران با همسایگان

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- اسکالونه، انریکه، باستان‌شناسی جوامع ایران باستان (در هزاره سوم پیش از میلاد)، ترجمه سید منصور سید سجادی، انتشارات سمت، ۱۳۹۵.
- پاتس، دانیل، باستان‌شناسی ایلام، ترجمه ژهرا باستی، سمت، ۱۳۹۵.
- سید سجادی، منصور، باستان‌شناسی آسیای مرکزی، انتشارات سمت، ۱۳۹۶.

- سید سجادی، منصور، نخستین شهرهای فلات ایران، انتشارات سمت، ۱۳۹۱.

- Potts, D. (1980). Tradition and Transformation. Tepe Yahya and the Iranian Plateau during the Third Millennium B.C. (Ph.D. dissertation unpublished). Harvard University.
- Sagona, G. (1984). The Caucasian Region in the Early Bronze Age (3 vols.). Oxford: BAR International Series 214.
- Alden, J. (1982). Trade and Politics in Proto-Elamite Iran. *Current Anthropology*, 23, 613-40.
- Tosi, M. (1986). The Archaeology of Early States in Middle Asia. *Oriens antiquus*, 3-4, 153-87.
- Amiet, P. (1979). Archaeological Discontinuity and Ethnic Duality in Elam. *Antiquity*, 53, 195-204.
- Biscione, R. (1977). The Crisis of Central Asian Urbanism in the Second Millennium B.C. and Villages as an Alternate System. In *Le plateau iranien et l'Asie centrale des origines à la conquête islamique*. Paris: Centre National de la Recherche Scientifique, Colloques Internationaux 567, 113-28.
- Schacht, R. (1987). Early Historic Cultures. In F. Hole, *the Archaeology of Western Iran*. Washington, D.C., 171-204.

باستان‌شناسی ایران در دوران آهن
Archaeology of Iran during Iron Age

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

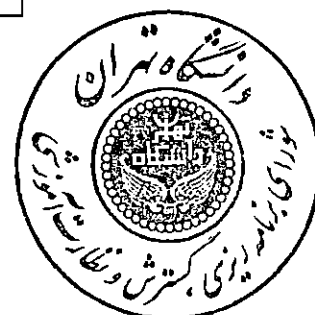
هدف درس: شناخت شاخصه‌های گذار فرهنگی فلات ایران از عصر مفرغ به عصر آهن و زمینه‌های شکل‌گیری ساختارهای قدرتمند حکومتی در ایران باستان

سرفصل درس:

- دوره گذار از عصر مفرغ به آهن در ایران و شاخصه‌های آن
- فرضیه مهاجرت آریایی‌ها به ایران و چالشهای باستان‌شناختی آن
- شاخصه‌های عصر آهن در مناطق مختلف ایران
- عیلام نو و برهمکنش‌های آن با جوامع داخل فلات و بین‌النهرین
- آشور نو، اورارتو، شمال غرب و جنوب غرب ایران در هزاره اول قبل از میلاد

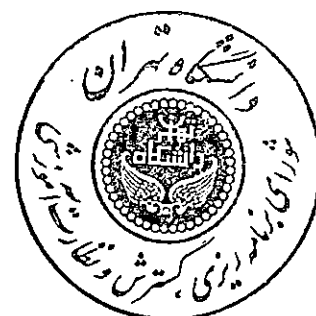
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- Levine, L. (1987). The Iron Age. In F. Hole, the Archaeology of Western Iran. Washington, D.C., 229-50.
- Muscarella, O. W. (1994). North-western Iran: Bronze Age to Iron. In A. Çilingiroğlu and D. H. French, Anatolian Iron Ages 3. Ankara, 139-55.
- Young, T. C., Jr. (1956). A Comparative Ceramic Chronology for Western Iran, 1500-500 B.C. Iran, 3, 1965, 53-85.

تئوری‌های باستان‌شناسی Archaeological Theories

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: اهمیت طرح سوالات و فرضیه‌هایی به منظور شناخت، بررسی و تجزیه و تحلیل جنبه‌های مختلف زندگی انسان‌های گذشته منجر به شکل‌گیری مباحثی در بین باستان‌شناسان و انسان‌شناسان از دیرباز شده است. از این رو با بکارگیری تئوری‌های باستان‌شناختی بعنوان عنصری پویا که اهمیتی اساسی و ضروری در تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌های باستان‌شناختی، جنبه‌های فرهنگی انسان همچون میزان پیچیدگی‌ها و برهمکنش‌های فرهنگی، شیوه‌های معیشتی، اقتصادی، اجتماعی و آیینی و ... و نتایج حاصل از آنها دارند، در کنار مباحث انسان‌شناختی و سایر علوم میان‌رشته‌ای، همواره می‌توان به ارائه نتایج تفسیری منطقی و علمی در مورد این اطلاعات موجود پرداخت.

بطور کل وجود تئوری‌های باستان‌شناختی با بهره‌گیری از علوم متعدد بعنوان بخشی گسست-ناپذیر و معتبر در مطالعه جنبه‌های مختلف زندگی انسان از ضرورت بالایی برخوردار است.

سرفصل درس:

- مقدمه‌ای بر باستان‌شناسی
- باستان‌شناسی میدانی (روش‌ها)
- باستان‌شناسی در کنار سایر علوم
- ویژگی‌های زیستی و فرهنگی انسان (انسان‌شناسی جسمانی و فرهنگی)
- پیدایش و تحول مکاتب باستان‌شناسی
- نظریه‌های رایج در باستان‌شناسی
- تجزیه و تحلیل داده‌های باستان‌شناختی و تئوری پردازی علمی و منطقی در مورد آنها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- دارک، کن، آره، ۱۳۸۷، مبانی نظری باستان‌شناسی، ترجمه کامیار عبدی، چاپ دوم، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.

- علیزاده، عباس، ۱۳۹۳، مبانی نظری و عملی در باستان‌شناسی؛ با فصل‌هایی در زیست‌شناسی، تاریخ و معرفت‌شناسی، چاپ دوم، تهران، نشر ایران نگار.
- فاگان، برایان، ۱۳۹۱، سرآغاز؛ درآمدی بر باستان‌شناسی (اصول، مبانی و روش‌ها) (جلد اول)، ترجمه دکتر غلامعلی شاملو، چاپ ششم، تهران، سمت.
- فاگان، برایان، ۱۳۹۳، سرآغاز؛ درآمدی بر باستان‌شناسی (اصول، مبانی و روش‌ها) (جلد دوم)، ترجمه دکتر غلامعلی شاملو، چاپ ششم، تهران، سمت.
- Johnson, M. (2010). Archaeological Theory: An Introduction (2nd Edition). Chichester: Willey-Blackwell Publication.
- Renfrew, C. and Bahn P. G. (2016). Archaeology: Theories, Methods and Practice (7nd Edidion). London: Thames and Hudson publication.

باستان‌شناسی محیطی
Environmental Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

هدف درس: ایجاد علاقه و هدایت دانشجویان باستان‌شناسی برای آشنایی بیشتر با مطالب میان رشته ای

سرفصل درس:

- تعاریف، مبانی و اصول باستان‌شناسی محیطی
- مکاتب و نظریه‌های باستان‌شناسی محیطی
- شناخت جغرافیایی، زمین شناختی و زیست محیطی مناطق ایران
- نقش عوامل محیطی در فرایند توسعه فرهنگ‌های باستان‌شناختی
- تشریح اجزا و عناصر محیطی
- نقش عوامل محیطی در مکان بابی سکونت گاه‌های جوامع گذشته و تحلیل بافت‌های استقرار
- رابطه عوامل محیطی و توسعه تکنولوژی
- باستان‌شناسی پهنه‌های فرهنگی با دیدگاه‌های باستان‌شناسی محیطی
- کاربرد جی آی اس در باستان‌شناسی محیطی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- Branch, N., Canty, B., Clark, P., and Turney, C. (2005) Environmental Archaeology, Theoretical and Practical Approaches. London: Routledge.
- Niknami, K.A. (2000). Methodological Aspects of Iranian Archaeology: Past and Present. Oxford: BAR International Series 852.
- Reitz, Elizabeth, E. (2012). Environmental Archaeology. Springer.
- Wilkinson, T. J. (2003). Archaeological Landscapes of the Near East. Tucson: The University of Arizona Press.
- Dincauze, D. (2000) Environmental Archaeology (Principles and Practice). Cambridge University Press

روش‌های میدانی باستان‌شناسی Archaeological Field Methods

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: انتظار می‌رود دانشجویان پس از گذراندن این واحد نظری، آمادگی لازم را برای شرکت در فعالیت میدانی کاوش‌های باستان‌شناسی کسب کنند.

سرفصل درس نظری:

- مفاهیم نظری روش‌های میدانی
- طرح تحقیق و روش‌های نمونه برداری از داده‌های میدانی
- اصول و مبانی روش‌های بررسی میدانی
- روش‌های کاوش و روش‌های تهیه نقشه‌های دیجیتالی، کاربرد GIS در بررسی میدانی و کاوش
- روش‌های جمع‌آوری داده‌های باستان‌شناختی، خصوصیات داده‌های کمی و کیفی حاصل از کاوش
- جمع‌آوری و تحلیل سفال، جمع‌آوری و تحلیل داده‌های گیاهی و جانوری، روش‌های گاهنگاری
- روش‌های حفاظت پس از کاوش
- روش‌های داده پردازش و آنالیز داده‌های میدانی

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کاوش میدانی
- شرکت در بررسی میدانی
- شرکت در کارگاه GIS و تولید و تحلیل نقشه‌ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

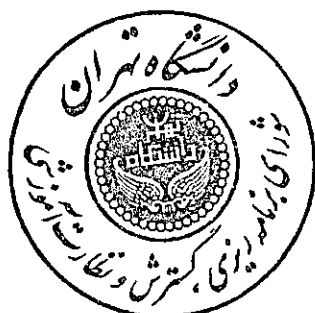
- نیکنامی کمال الدین و حسین صبری ۱۳۹۲، روش‌های میدانی در باستان‌شناسی (ترجمه)، تهران، سمت.

- نیکنامی کمال الدین و مصطفی ده پهلوان ۱۳۹۱، محاسبات رایانه ای در باستان شناسی (ترجمه)، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- نیکنامی کمال الدین و حسین صبری ۱۳۹۲، جانور باستان شناسی (ترجمه)، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- Neumann, Thomas W., Sanford, Robert M. and Harry, Karen G. (2010) Cultural Resources
- Archaeology (2nd ed.). New York: Altamira.
- Barker, P. (1993). Techniques of archaeological excavation (3rd ed.). London: Batsford.
- Pedeli, C. and Pulga, S. (2013). Conservation practices on archaeological excavations: principles and methods. Los Angeles: Getty Publications.
- Sullivan, S. and Mackay, R. (2013). Archaeological sites: conservation and management. Los Angeles: Getty Publications.
- Westman, A. (ed.). (1994). Archaeological Site Manual (3rd. ed.). London: Museum of London

فن آوری ابزار های سنگی Stone Tools Technology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیش نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

سنگ اولین ماده ای است که بوفور در محیط طبیعی انسان های اولیه قرار داشته است و انسان ها سنگ را برای رفع نیاز های خود به اشکال گوناگون در آورده اند در تبدیل سنگ های ساده به ابزار های کاربردی انسان ها خلاقیت ها و مهارت های ویژه ای که از آنها بعنوان نخستین فن آوری ها نام برده میشود بکار برده اند که گرچه در ظاهر ساده بنظر می رسند ولی به نسبت زمان خود بسیار آگاهانه و با پیچیدگی هایی همراه بوده اند که از ادراک سه بعدی، تقارن و درک تناسب می توان نام برد. هدف از این درس آشنایی با خلاقیت ها و مهارت های بکار گرفته شده در تولید ابزار های سنگی است.

سرفصل درس نظری:

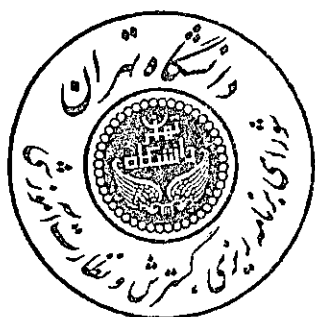
- مبانی نظری تولید و کار برد ابزار های سنگی با تکیه بر دوران پارینه سنگی و نوسنگی
- شناخت منابع سنگ شیوه های بهره برداری از آن ها
- روش های تولید ابزار های سنگی
- رابطه اشکال ابزار ها با کاربرد آن ها
- ویژگی ابزار های دوره های مختلف پارینه سنگی و نوسنگی

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های ابزار شناسی
- انجام عملی اندازه گیری ها و طبقه بندی ابزار های سنگی
- انجام عملی محاسبات با نرم افزار های مرتبط

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- Binford, Lewis R., and Sally R. Binford, 1966. A Preliminary analysis of functional variability in the Mousterian of Levallois facies. *American Anthropologist* (New Series), 68: 238-295.
- Casteel, R. W., 1977, Characterization of faunal assemblage and the minimum number of individuals determined from paired elements: continuing problems in archaeology. *Journal of Archaeological Science* 4, 125-134.
- Cool, H. E., and Baxter, M. J., 1996, Quantifying glass assemblages. *Annales du 13e Congres de association internationale pour l'Histoire du Verre*, pp. 93-101.
- Crabtree, D. E., 1972, An Introduction to flintworking. *Occasional Papers of the Idaho State University Museum*, No. 28.
- Douglass, M. and L. Wandsnider, 2012, Fragmentation resistant measures of chipped stone abundance and size: results of an experimental investigation of the impact of cattle trampling on surface chipped stone scatters, *Plains Anthropologist*, Vol. 57, No. 224, pp. 353-365.
- Eren, Metin I.; Andrew R. Boehm, Brooke M. Morgan, Rick Anderson, Brian Andrews ۲۰۱۱ Flaked stone taphonomy: a controlled experimental study of the effects of sediment consolidation on flake edge morphology, *Journal of Taphonomy* 9 (3): 201-217.
- Shott, M. J., 2000, The quantification problem in stone-tool assemblages, *American Antiquity* 65, 725-738.

هنر و معماری جوامع پیش از تاریخ ایران Art and Architecture in the Prehistoric Societies of Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی با هنرهای واقعی و سمبلیک انسان‌های جوامع پیش از تاریخی و آشنایی با آثار معماری باقیمانده از این

دوران

سرفصل درس:

- هنر در پیش از تاریخ
- جایگاه اجتماعی و فرهنگی هنر در پیش از تاریخ
- مهمترین آثار هنری پیش از تاریخ مانند نقاشی روی سفال، هنرهای صخره‌ای، سفال‌گری و هنر فلز‌گری
- مفاهیم نقوش واقعیت‌گرا و سمبلیک
- رابطه هنر و معماری در جوامع پیش از تاریخ
- آثار معماری و تکنیک‌های سازه‌ای آن‌ها
- مهمترین آثار هنری و معماری ایران در دوران پیش از تاریخ

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- منابع: فاضلی‌نشلی، حسن، باستان‌شناسی دشت قزوین: از هزاره ششم تا هزاره اول قبل از میلاد، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.
- فاضلی‌نشلی، حسن، تغییرات سیاسی و اجتماعی دشت قزوین، کاوش‌های باستان‌شناسی تپه قبرستان، پژوهشگاه میراث فرهنگی، ۱۳۸۶.
- ملک‌شهمیرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.
- Dupree, Louis. (1972). Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966). Philadelphia: Transactions of the American Philosophical Society 62/4.
- Masson, Vadim M. (1961). The First Farmers in Turkmenia. Antiquity, 35, 203-13.

- Matthews, R. Fazeli Nashli, H; (eds) 2013. The Neolithisation of Iran. The Formation of New Societies. Oxford: Oxbow Books.
- Oates, J. (1973). The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros. *Proceedings of the Prehistoric Society*, 39, 147-81.
- Petrie, C.A (ed.); 013 Ancient Iran and its neighbours, Local developments and long-range interactions in the fourth millennium BC, Oxbow Book.
- Voigt, Mary M. (1987). Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C. In .O. Aurenche, J. Evin, and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P.* (2 vols). Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen 3, 615-46.
- Voigt, Mary M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 –2000 B.C. in Robert W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed., 2 vols.). Chicago, 122-178.
- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.

تحلیل قوم باستان شناختی محوطه های پیش از تاریخی Ethnoarchaeological Analysis of Prehistoric Sites Data

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: 32 ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: قوم باستان شناسی یک رویکرد نظری است که ویژگی های چوامع قدیم را از جهت رابطه آن با چوامع زنده باز سازی می کند. هدف از این درس یادگیری روش ها و قواعد باز سازی چوامع باستان از روی جوامعی است که احتمالا تا زمان حاضر به زندگی ادامه داده اند.

سرفصل درس:

- مبانی نظری قوم باستان شناسی
- تئوری های حد واسط
- ویژگی های چوامع ایزوله
- پایداری ویژگی های اجتماعی و فرهنگی در چوامع ایزوله
- مردم شناسی و مردم نگاری
- ساختار مدل های تحلیلی باستان قوم شناسی
- مدل های بازسازی

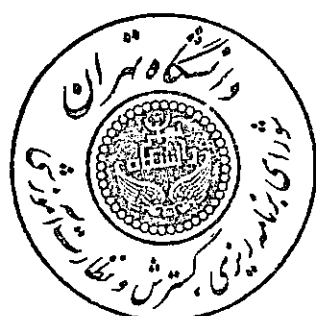
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- امان الهی بهاروند، سکندر، ۱۳۹۰، کوچ نشینی در ایران: پژوهشی درباره عشایر و ایلات. تهران، نشر آگاه.
- تریگر، بروس جی، ۱۳۹۴، تاریخ تفکر باستان شناختی، ترجمه غلامعلی شاملو، تهران: سمت.
- دارک، کن. ار، ۱۳۷۹، مبانی نظری باستان شناسی، ترجمه کامیار عبدی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- عبدی، کامیار، ۱۳۷۸، مروری بر تحول اندیشه باستان شناسی در دهه های اخیر، مجله باستان شناسی و تاریخ، صفحه ۱۴-۳۰.
- میرشکرای، محمد، ۱۳۷۸، مهر و داغ بر خرمن و دام: پژوهش مردم شناختی، تهران، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری.

- Arkadiusz M., Nurcan Y., Editors, (2013). *Contesting Ethnoarchaeologies: Traditions, Theories, Prospects*, Springer.
-
- Cochran, M. and Beaudry, M. C. (2006). Material culture studies and historical archaeology. In D. Hicks and M. C. Beaudry (eds) *The Cambridge Companion to Historical Archaeology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 191-204.
- Kramer, C. (1982). *Village Ethnoarchaeology: Rural Iran in Archaeological Perspective*. New York: Academic Press,
- Nicholas, D., and Kramer, C, (2011). *Ethnoarchaeology in Action*, Cambridge University Press.
- Watson, P. J. (1979). *Archaeological Ethnography in Western Iran*. Tucson: University of Arizona Press.

سر فصل دروس گرایش دوران تاریخی ایران

متون و شواهد نوشتاری Written Sources as Archaeological Evidence

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آنچه باستان‌شناسی دوران تاریخی را از دوران پیش از تاریخ متمایز می‌سازد، بهره‌گیری از متون و شواهد نوشتاری در شناخت رفتارها و الگوهای فرهنگی دوران باستان است. لذا آشنایی با متون و شواهد نوشتاری دوران تاریخی و شیوه استفاده از آنها در باستان‌شناسی ادوار تاریخی ایران ضروری است.

سرفصل درس:

- آغاز نگارش در ایران و بین النهرین
- گونه شناسی شواهد نوشتاری
- مضامین مندرج در متون تاریخی با تکیه بر شرایط اجتماعی و سیاسی هر عصر
- رویکرد باستان‌شناسانه به متون تاریخی
- شیوه استخراج اطلاعات باستان‌شناختی از متون تاریخی
- مرور مهمترین متون تاریخی فارسی باستان و فارسی میانه و تبیین ارتباط آنها با یافته‌های باستان‌شناختی

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه‌های کتبه خوانی
- نسخه برداری از کتبه‌ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- ابوالقاسمی، محسن (۱۳۷۵-۱۳۷۶). راهنمای زبانهای باستانی ایران. دو جلد. تهران: سمت.

- تفضلی، احمد (۱۳۷۷). تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام. به کوشش ژاله آموزگار. چاپ دوم. تهران: انتشارات سخن.
- رضایی باغبیدی، حسن (۱۳۸۸). راهنمای زبان پارسی، ج ۲. تهران: ققنوس.
- شارپ، رلف نارمن (۱۳۴۶). فرمانهای شاهنشاهان هخامنشی. شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- عریان، سعید، (۱۳۸۲)، راهنمای کتیبه‌های ایرانی میانه، تهران: سازمان میراث فرهنگی.
- Gershevitch, I. (1968). Old Iranian Literature. Handbuch der Orientalistik, Abt. 1. Bd. 4: Iranistik. Abs. 2: Literatur. Lief. 1. Leiden.
- Schmitt, R. (2000). The Old Persian Inscriptions of Naqsh-e Rostam and Persepolis. London.

باستان‌شناسی تحلیلی بین‌النهرین در دوران تاریخی Analytical Archaeology of Mesopotamia during Historical Periods

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه □: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آشنائی با باستان‌شناسی و هنر تمدن‌های بین‌النهرین در طول هزاره اول و دوم ق.م

سرفصل درس:

- بررسی و مطالعه شیوه‌های هنری ساکنان بین‌النهرین در طول هزاره دوم و اول ق.م در دوران سلسله‌های بابل قدیم، ایسین، لارسا، ماری، آشور قدیم، کاسیتها، هوری، میتانیها، آشور میانی، امپراتوری آشور بابل جدید.
- مطالعه روابط فرهنگی و تاثیر هنری ملل و اقوام باستان در این دوره و سیر تکاملی تمدن بشری.
- بررسی و مطالعه هنر معماری، مجسمه سازی، حجاری، مهرهای استوانه ای، ادبیات و پیوندهای هنری آنها با جوامع همجوار.
- بررسی و مطالعه هنر سفالگری و کاشیکاری و ایجاد طرحهای تزئینی و تخیلی در آثار معماری
- شناخت عوامل مهم در سازندگی هنرهای بین‌النهرین و تاثیر آن در هنر سایر کشورهای همجوار بویژه ایران.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- پارو، آندره (۱۳۹۱) سومر و آکد، ترجمه صراف وایکائی نشر سازمان سمت
- رو، زورز (۱۳۶۹) بین‌النهرین باستان، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی، نشر آبی، تهران
- رید، جولین (۱۳۸۶) بین‌النهرین، ترجمه آذر بصیر، نشر موسسه امیر کبیر، تهران
- فرنو، بهروز (۱۳۸۲) منشاء فرهنگ، تمدن و هنر در بین‌النهرین، نشر پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، تهران
- کرافورد، هریت (۱۳۸۷) سومر و سومریان، ترجمه زهرا باستی، نشر سازمان سمت، تهران
- کرتیس، جان (۱۳۸۹) بین‌النهرین و ایران در دوران باستان، ترجمه زهرا باستی، نشر سمت، تهران
- ماتیوز، راجر (۱۳۹۱) باستان‌شناسی بین‌النهرین، ترجمه بهرام آجرلو، نشر پروژه ترجمه حسنلو، تبریز
- ماتیوز، راجر (۱۳۹۳) پیش از تاریخ دیرین بین‌النهرین، ترجمه بهرام آجرلو، نشر پروژه ترجمه حسنلو، تبریز

- مجید زاده، یوسف (۱۳۷۶) تاریخ و تمدن بین النهرین ج ۱ تاریخ سیاسی، نشر مرکز نشر دانشگاهی، تهران
- مجید زاده، یوسف (۱۳۸۰) تاریخ و تمدن بین النهرین ج ۳ هنر و معماری، نشر مرکز نشر دانشگاهی، تهران
- مورنگات، آنتون (۱۳۷۷) هنر بین النهرین باستان، ترجمه زهرا باستی، نشر سازمان سمت، تهران

باستان‌شناسی تحلیلی عیلام Analytical Archaeology of Elam

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی با باستان‌شناسی عیلام در دوران تاریخی

سرفصل درس:

- آشنایی و مطالعه نقوش عیلامی در چغامیش، شوش و هفت تپه و شهداد، تپه یحیی، سیلک و مارلیک
- بررسی و مطالعه ایران و بین‌النهرین در دوره پیدایش خط و سیر تحول و تکامل تدریجی آن.
- بررسی و مطالعه گستره جغرافیائی و سیر تکاملی فرهنگ و تمدن عیلام.
- بررسی و مطالعه مذاهب و آداب و رسوم و شیوه تدفین در فرهنگ و تمدن عیلام.
- بررسی و مطالعه مناطق جغرافیایی که آثار عیلامی بدست آمده است.
- آشنایی و مطالعه با شیوه زندگی و اقتصاد مردم عیلام.
- بررسی و مطالعه ارتباط تمدن عیلام و بین‌النهرین.
- تاثیر هنر عیلام در هنر هخامنشی.
- بررسی و مطالعه هنر و صنعت سفالگری و معماری و نقش برجسته و حجاری در عیلام
- بررسی و مطالعه نقش فلز در زندگی رزمه مردم عیلام و آشنایی با تکنیک فلزگری عیلام
- بررسی و مطالعه خطوط متداول در مناطق همجوار عیلام مانند سومریها، اکدیها، اوراتوها و بابلیها و کاسیها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- آمیه، پیر، تاریخ عیلام، ترجمه شیرین بیانی، نشر دانشگاه تهران ۱۳۷۲ تهران
- استولپر، ماتیو، ولفگانگ، تاریخ عیلام، ترجمه شهرام جلیلیان، نشر انتشارات طوس ۱۳۸۹ تهران
- پاتس، دنیل تی، باستان‌شناسی عیلام، ترجمه زهرا باستی، نشر سمت ۱۳۸۵ تهران
- مجید زاده، یوسف، تاریخ و تمدن عیلام، نشر مرکز نشر دانشگاهی ۱۳۷۰ تهران
- ملک شهمیرزادی، صادق باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین و مصر، نشر جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۳ تهران

- هیتس، والتر، دنیای گمشده عیلام، ترجمه فیروز فیروزنیا، نشر انتشارات علمی فرهنگی ۱۳۸۸ تهران
- هیتس، والتر، شهریار عیلام، ترجمه پرویز رجبی، نشر ماهی ۱۳۸۹ تهران

باستان‌شناسی تحلیلی دوران ماد Analytical Archaeology of Median Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف درس باستان‌شناسی تحلیلی دوران ماد در مقطع کارشناسی ارشد، در وهله اول آشنایی، بررسی و نقد منابع تاریخ این دوره و در وهله دوم تحلیلی آثار و مواد فرهنگی ماد در بستر تاریخ و جغرافیای تاریخی قلمرو مادها می‌باشد. بر این اساس، پس از معرفی منابع تاریخی و مرور تاریخ ماد به شرایط تاریخی فلات ایران در نیمه اول هزاره اول پیش از میلاد پرداخته و فرایندهای منجر به تکوین، توسعه و فروپاشی حکومت ماد مورد بحث قرار می‌گیرد. از طرف دیگر، شاکله معماری ماد و مکان گزینی سکونتگاه‌های مادی بررسی شده و به تحلیل عوامل مؤثر بر معماری و هنر مادها پرداخته می‌شود. هدف نهایی این واحد درسی آشنایی دانشجویان کارشناسی ارشد با شیوه تحلیل مواد فرهنگی برجای مانده از دوران ماد با تکیه بر فرایندهای تاریخی و الزامات جغرافیایی فلات ایران می‌باشد.

سرفصل درس:

- بازخوانی و نقد تاریخ ماد بر اساس اسناد آشوری، بابلیو یونانی
- حکومت‌های معاصر مادها و الگوهای فرهنگی ایشان
- مروری بر آثار و مواد فرهنگی ماد
- عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آثار و معماری مادها
- تحلیل پراکنش مکانی آثار ماد با تکیه بر تاریخ و جغرافیای تاریخی ماد
- تعاملات فرهنگی مادها با حوزه‌های فرهنگی مجاور با تکیه بر مواد فرهنگی
- بررسی محدوده نفوذ فرهنگی و سیاسی مادها بر اساس یافته‌های خارج از مرزهای فعلی ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- عبدی، کامیار، ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴، «واریسی دوره‌ی ماد»، مجله باستان‌شناسی و تاریخ، شماره ۱۵ و ۱۶.
- علی‌یف، اقرار، ۱۳۸۸، پادشاهی ماد، ترجمه‌ی کامیز میربها، تهران: نشر ققنوس.

- گرشویچ، ایلیا، ۱۳۸۷، تاریخ ایران دوره ماد (از مجموعه‌ی تاریخ کمبریج)، ترجمه‌ی بهرام شالگونی، تهران: انتشارات جامی.
- ملازاده، کاظم، ۱۳۹۴، باستان‌شناسی ماد، تهران: سمت.
- Razmjou, S. (2005) In Search of the Lost Median Art. *Iranica Antiqua*, XL, 271-314.
- Kroll, S. (2003). Medes and Persians in Transcaucasia? Archaeological Horizons in North-western Iran and Transcaucasia. In G. B. Lanfranchi, M. Roaf, and R. Rollinger, *Continuity of Empire (?): Assyria, Media, Persia*. Padova: S.a.r.g.o.n Editrice e Libreria, 281-87.

باستان‌شناسی تحلیلی دوران هخامنشی

Analytical Archaeology of Achaemenid Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف درس باستان‌شناسی تحلیلی هخامنشی در مقطع کارشناسی ارشد، آشنایی با منابع تاریخ این دوره و بررسی و نقد آنها و در وهله دوم آشنایی با شیوه تحلیل مواد فرهنگی عصر هخامنشی به منظور شناخت الگوهای فرهنگی آن دوره می‌باشد. به این منظور پس از معرفی منابع مرتبط با تاریخ دوران هخامنشی به تحلیل آثار فرهنگی ایشان در گستره قلمرو حکومت هخامنشیان پرداخته و سپس تبادلات فرهنگی هخامنشیان با سرزمین‌های مجاور مورد بحث قرار می‌گیرد. بدین منظور ضمن شناسایی آثار فرهنگی حکومت‌های معاصر با این حکومت، تأثیر و تأثرات فرهنگی میان ایشان بررسی خواهد شد. مبنای بحث را مواد فرهنگی باقی مانده از عصر هخامنشی تشکیل می‌دهد و انتظار می‌رود در درس باستان‌شناسی تحلیلی دوران هخامنشی بر پایه مواد فرهنگی آن دوران رویکردهای جدیدی در راستای بازخوانی تاریخ و باستان‌شناسی دوره هخامنشی مطرح گردد.

سرفصل درس:

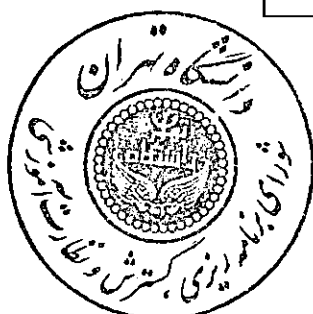
- باستان‌شناسی و بازخوانی منابع و مأخذ تاریخی راجع به عصر هخامنشی
- مروری بر آثار هخامنشی
- جستجوی الگوی حاکم بر شکل و ساختار مواد فرهنگی عصر هخامنشی
- روش بررسی و تحلیل سازمان‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی عصر هخامنشی با استناد به مواد فرهنگی
- بررسی مرزهای قلمرو فرهنگی و سیاسی هخامنشیان بر پایه یافته‌های باستان‌شناختی
- شناخت تعاملات فرهنگی هخامنشیان با حوزه‌های فرهنگی مجاور با تکیه بر مواد فرهنگی عصر هخامنشی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- بریان، پی‌یر، ۱۳۸۷، امپراتوری هخامنشیان، ترجمه ناهید فروغان، تهران: فرزانه روز.

- بریان، پی‌یر، ۱۳۸۶، وحدت سیاسی و تعامل فرهنگی در شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه ناهید فروغان، تهران: اختران.
- داندامایف، محمد ع.، ۱۳۸۹، تاریخ سیاسی هخامنشیان. ترجمه فرید جواهر کلام. تهران: فرزانه روز.
- رزمجو، شاهرخ، ۱۳۸۹، استوانه کوروش بزرگ: تاریخچه و ترجمه کامل متن، تهران: فرزانه روز.
- کخ، هاید ماری، ۱۳۷۶، از زبان داریوش، ترجمه پرویز رجیبی، تهران: کارنگ.
- کورت، آملی و دیگران، ۱۳۸۸، تاریخ هخامنشیان، تهران: توس.
- کوک، جان مانوئل، ۱۳۸۸، شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: نشر ققنوس.
- هیتس، والتر، ۱۳۸۷، داریوش و ایرانیان، ترجمه پرویز رجیبی، تهران: ماهی.
- Kroll, S. (2003). Medes and Persians in Transcaucasia? Archaeological Horizons in North-western Iran and Transcaucasia. In G. B. Lanfranchi, M. Roaf, and R. Rollinger, Continuity of Empire (?): Assyria, Media, Persia. Padova: S.a.r.g.o.n Editrice e Libreria, 281-87.

باستان‌شناسی تحلیلی دوران اشکانی Analytical Archaeology of Parthian Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: دارد سمینار: دارد

هدف درس: یکی از ادوار مهم تاریخ ایران دوره اشکانی یا پارتی است. دوره ای بس درخشان و پر از تعاملات فرهنگی که شاهان مؤسس امپراطوری اشکانی در برابر یونانیان، جانشینان اسکندر و اقوام شرقی برخاستند و اساس شاهنشاهی بزرگی را به مدت تقریباً ۵ قرن پی ریزی کردند. در این دوره ما شاهد تأثیرات هلنی در تحولات سیاسی، اقتصادی، و فرهنگی و از طرفی نیز استمرار فرهنگ و تمدنهای شرقی چون آشور، عیلام، ماد و اقوام تابعه و هخامنشیان در ایران فرهنگی هستیم. از طرفی باید یادآور شد که تحولات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ایران فرهنگی در این برهه زمانی و کمبود یافته‌های باستان‌شناسی روشن، کمبود یافته‌های باستان‌شناختی مکتوب، متون مورخان کلاسیک (با برداشت‌های یک سویه)، متون ساسانی و دوران اسلامی در حد زیادی بر پیچیدگی‌های بررسی‌های میدانی و مطالعات باستان‌شناختی و تاریخی این دوره مهم تاریخی افزوده است.

سعی بر این است در قالب این واحد درسی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد را براساس یافته‌های باستان‌شناختی و متون تاریخی مرتبط با ابهامات، معضلات و پیچیدگی‌های مطالعات باستان‌شناختی و تاریخی این دوره آشنا سازیم. سپس با ارائه سرفصل‌ها و مدیریت بحث‌های هدفمند و روزآمد، دانشجو آشنایی نسبی ای با رویکردهای نظری و عملی باستان‌شناسی دوره اشکانی پیدا کند. در خلال ۱۶ جلسه تدریس بخشی از زمان کلاس به طرح عنوان تحقیق کلاسی و پیگیری و راهنمایی‌ها هفتگی اختصاص می‌یابد که در برخی مواقع منجر به انتشار مقالاتی هم می‌شود.

سرفصل درس:

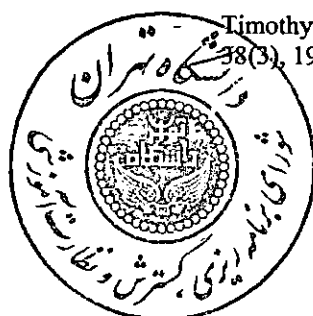
- باستان‌شناسی دوران تاریخی، باستان‌شناسی دوره سلوکی و اشکانی (اهداف و رویکردها)
- لشکرکشی اسکندر و بسترهای سیاسی و فرهنگی موجود برای شکل گیری این رویداد تاریخی و فرهنگی.
- اهمیت منابع مورخان کلاسیک و چگونگی استفاده از آنان در مطالعات باستان‌شناختی دوره سلوکی و اشکانی.
- بررسی و ارزیابی یافته‌های باستان‌شناختی، متون تاریخی و نظرات مورخان و باستان‌شناسان معاصر در مورد خاستگاه اشکانیان.
- بررسی تحلیلی دولت‌های تابعه امپراطوری اشکانی (پرتوکه داران، الیمانیان، خراسن‌ها و ارمنستان) بر اساس یافته‌های باستان‌شناختی آنها، متون تاریخی و نظرات مورخان و باستان‌شناسان معاصر.
- سنت‌های سفالگری سلوکی و اشکانی و ابهامات موجود به استاد طبقه بندی‌های هرینک، آداجی و ...
- سواحل شمالی و جنوبی خلیج فارس همزمان با دوره سلوکی و اشکانی.
- بحث‌های تحلیلی در زمینه سکه شناسی دوره اشکانی.
- میتراپسم و ابهامات موجود به استاد متون تاریخی و یافته‌های باستان‌شناختی.
- بررسی تاریخی و باستان‌شناختی نبردهای اشکانیان و رومیان (یا برخی موضوعات مبهم برای دانشجو(یان)).

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- آریان، لشکر کشی اسکندر، ترجمه انگلیسی اوبری دو سلینکورت، بازنگری و حواشی همیلتون جی. آر، ترجمه محسن خادم، تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۸.
- آلتهایم فرانس، نوشته هایی در باب تاریخ و فرهنگ اشکانیان، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران، پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، ۱۳۸۸.
- ابراهیمی فرشید، اسکندر مقدونی به روایت متن های پهلوی، در آمده بر ریشه شناسی اسکندر نامه های پارسی و تضاد آنها با ادبیات پارسی میانه، تهران، ابریشمی فر، ۱۳۸۷.
- کیانی محمد یوسف، شهرهای اشکانی، در مجموعه مقالات نظری اجمالی به شهرنشینی و شهرسازی در ایران، به کوشش محمد یوسف کیانی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۵.
- کیانی محمد یوسف، شهرهای ایران، جلد ۴، تهران، انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۰.
- گیرشمن رومن، چغازنبیل (دور اونتاش)، جلد ۲، ترجمه اصغر کریمی، تهران، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۷۵.
- هرمان جورجینا، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۳.
- هرینک ارنی، سفال ایران در دوره اشکانی، ترجمه حمیده چوبک، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور (پژوهشگاه)، ۱۳۷۶.
- هرینک ا.، شهربی نهم: باستان شناسی در تقابل با تاریخ؟، در تاریخ هخامنشیان، جلد اول (منابع، ساختار و نتیجه گیری)، ویراستار هلن سانیسی وردنیورخ، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران، انتشارات توس، ۱۳۸۸، صص ۲۳۹-۲۴۱.
- Azarnoush, M. (2009). New Evidence on the Chronology of the Anahita Temple. *Iranica Antiqua*, vol.XLIV, 393-402.
- Boucharlat, R. And Haerinck, E. (1994). Das Ewig-Weibliche Figurines en od d' Epoque Parthe de Suse. *Iranica Antiqua*, 29, 185-199.
- Oates. D. and Oates, J. (1958). Nimrud 1957: The Hellenistic Settlement. *Iraq*, 20(2), 114-157.
- Omrani Rekavandi, H. et al. (2007). An Imperial Frontier of the Sassanian Empire: Further Fielwork at the Great Wall of Gorgan. *IRAN*, 45, 95-136.
- Omrani Rekavandi, H. et al. (2007). Sassanian Walls, Hinterlands Fortresses and Abandoned Ancient Irrigated Landscapes: The 2007 Season on the Great Wall of Gorgan and the Wall of Tammishe. *British Institute of Persian Studies*, Republished from XLVI.
- Tada, R. (2008). Apollodorus of Artemita and the Rise of the Parthian Empire (PhD dissertation). Washington: University of Washington.
- Tao, W. (2007). Parthia in China: a Re-Examination of the Historical Records. In V. S. Curtis & S. Stewart (Eds) *The Age of the Parthians*. London and New York, 87-104.
- Timothy Doty, L. (1979). An Official Seal of the Seleucid Period. *Journal of Near Eastern Studies*, 38(3), 195-197.

باستان‌شناسی تحلیلی دوران ساسانی Analytical Archaeology of Sasanian Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

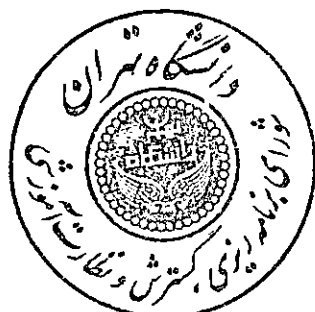
هدف درس: مطالعه و تحلیل فرهنگ و مواد فرهنگی دوره ساسانی، به مثابه آخرین دوره ایران باستان از اهمیت ویژه ای در باستان‌شناسی ایران برخوردار است. باستان‌شناسی ساسانی مجموعه ای از رویکردهای تحلیلی را در مطالعه مواد فرهنگی دوره ساسانی در بر می گیرد. با شناخت رویکردهای مزبور می توان به تبیین سازمان‌های مفقود اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دوره ساسانی نایل آمد. هدف از ارائه درس باستان‌شناسی ساسانی در مقطع کارشناسی ارشد، آشنایی دانشجویان با الگوها و روش‌های تحلیل مواد فرهنگی دوره ساسانی به منظور بازسازی ابعادی از سازمان‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی جامعه دوره ساسانی می باشد.

سرفصل درس:

- خاستگاه و قابلیت‌های باستان‌شناسی تاریخی
- مقدمه ای بر روش‌های بهره گیری از مواد فرهنگی دوره ساسانی در شناسایی نهادها و سازمان‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و اعتقادی
- سکه‌های ساسانی و نشانه‌های مذهبی
- تأثیر پذیری فرم و ساختار معماری دوره ساسانی از رفتارهای دینی
- کارکرد سیاسی نقش برجسته‌های ساسانی
- تحلیل فضاهای معماری کاخ‌های دوره ساسانی بر پایه کاربری حکومتی-اداری
- نقش شهرها و شبکه‌های استقرار در مبادلات اقتصادی
- تأثیر طبقات اجتماعی بر بافت و ساختار شهرهای ساسانی
- تأثیر جغرافیا بر مکان گزینی سکونتگاه‌ها و الگوهای استقرار دوره ساسانی
- گل مهرهای دوره ساسانی، شواهدی برای شناخت سازمان اداری و اقتصادی عصر ساسانی
- نمادپردازی در هنر دوره ساسانی

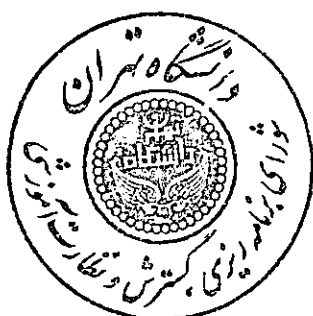
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

- دارک، کن. آ.، ۱۳۸۷، مبانی نظری باستان‌شناسی، ترجمه کامیار عبدی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۷، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران: ققنوس.
- فون گال، هوبرتوس، ۱۳۷۸، جنگ سواران در هنر ایرانی و هنر متأثر از هنر ایرانی در دوره پارت و ساسانی، ترجمه فرامرز نجد سمیعی، تهران: نسیم دانش.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی: وازنش و باززایی در حدود ۲۳۸ ق.م. - ۶۴۲ م.، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت،
- Schuyler, R. L. (2001). Historical Archaeology. In T. Murray (ed.), *Encyclopedia of Archaeology: History and Discoveries*. CA: Abc-clio Ltd. 623- 630.
- Deetz, J. (1977). In *Small Things Forgotten*. New York: Doubleday.
- Canepa, M. (2010). Technologies of Memory in Early Sasanian Iran: Achaemenid Sites and Sasanian Identity. *American Journal of Archaeology*, 114(4), 563-96.
- Canepa, M. (2013). Sasanian Rock Reliefs. *Oxford Handbook of Ancient*, 856-77.
- Canepa, M. (2014). Topographies of Power: Theorizing the Visual, Spatial and Ritual Contexts of Rock Reliefs in Ancient Iran. In *Rocks and Water: Towards an Archaeology of Place*, 53-92.
- Canepa, M. (2014). Textiles and Elite Tastes between the Mediterranean, Iran and Asia at the End of Antiquity. *Global Textile Encounters*, 1-15.
- Payne, R. (2014). The Archaeology of Sasanian Politics. In R. Payne and M. Soroush (ed.), *The Archaeology of Sasanian Politics [special issue of the Journal of Ancient History]*. Berlin: De Gruyter, 1-14.
- Payne, R. (2013). Cosmology and the Expansion of the Iranian Empire, 502-628 CE. *Past & Present*, 220, 3-33.
- Schindel, N. (2013). Sasanian Coinage. *The Oxford Handbook of Ancient Iran*.
- Album, S., Bates, M., Floor, W. (1993). Coins and Coinage. *The Sasanians (224 – ca.650)*, *Elr. VI*, 16-23.
- Alram, M., Gyselen, R. (2003). *Sylloge Nummorum Sasanidarum*. Paris-Berlin-Wien, I. Ardashir I–Shapur I. *ÖAW Phil.-hist. Kl., Denkschriften* 317. Wien.
- Cribb, J. (1990). Numismatic Evidence for Kushano-Sasanian Chronology. *Studia Iranica*, 1/2, 151-193.

باستان‌شناسی تطبیقی ۱: حوزه شرقی Comparative Archaeology 1 (Eastern Regions)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

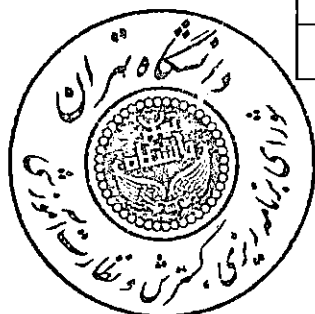
شناخت فرهنگ و تمدن دنیای باستان، نیازمند مرور و بررسی حوزه‌های فرهنگی گوناگونی است که در اثر تعامل با یکدیگر شکل گرفته و متحول شده‌اند. آنچه در باستان‌شناسی تطبیقی حوزه شرقی مورد بحث قرار می‌گیرد، الگوها و مواد فرهنگی است که در مراکز تمدنی همچون چین، شبه قاره هند و آسیای مرکزی شکل گرفته و با بخش شرقی فلات ایران ارتباط داشته‌اند. از این رو، هدف این درس در وهله اول بررسی باستان‌شناختی آثار و مواد فرهنگی حوزه‌های فرهنگی شرق دنیای باستان و در وهله دوم تأثیر آنها بر فرهنگ و تمدن شرق ایران است. در نهایت انتظار می‌رود شناخت کلی در مورد شیوه‌ها و الگوهای فرهنگی شرق ایران و مواد فرهنگی این ناحیه حاصل گردد.

سرفصل درس:

- جغرافیای مناطق شرقی، جنوبی و مرکزی آسیا و تأثیر آن بر فرایندهای تاریخی آن مناطق
- شکل‌گیری جوامع یکجانشین و حکومت‌های اولیه در حوزه‌های تمدنی شرق آسیا
- تعامل جوامع یکجانشین جنوب و شرق آسیا با کوچران شمال آسیا
- تعاملات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی تمدن‌های حوزه شرق آسیا با تکیه بر یافته‌های باستان‌شناختی
- در جستجوی الگوی حاکم بر معماری و شهرسازی سکونتگاه‌های عمده در حوزه شرقی و مرکزی آسیا
- مروری بر مواد فرهنگی شرق ایران و بررسی تأثیرات تمدن‌های شرق و مرکز آسیا

روش ارزیابی:

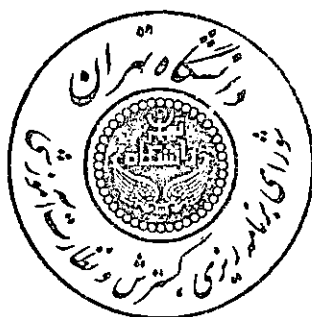
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- سید سجادی، سید منصور، ۱۳۹۵، باستان‌شناسی آسیای مرکزی (دو جلد)، تهران: سمت.
- سید سجادی، سید منصور، ۱۳۸۹، باستان‌شناسی شبه قاره هند، تهران: سمت.
- بارنز، جینا ال، ۱۳۹۰، خاستگاه تمدن در آسیای شرقی، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- آلتهایم، فرانس، ۱۳۴۲، آسیا در کشمکش با اروپا، هون‌ها و ساسانیان، ترجمه داوود منشی زاده، تهران: ابن سینا.

- بارتولد، واسیلی ولادیمیروویچ، ۱۳۷۶، تاریخ ترکهای آسیای مرکزی، ترجمه غفار حسینی، تهران: توس.
- بلنیتسکی، آ.، ۱۳۶۴، خراسان و ماوراءالنهر، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران: نشر گفتار.
- تاریخ تمدنهای آسیای مرکزی (چهار جلد)، ترجمه صادق ملک شهمیرزادی، تهران: وزارت امور خارجه.
- رضا، عنایت الله، ۱۳۸۴، ایران و ترکان در روزگار ساسانیان، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- سارلی، اراز محمد، ۱۳۷۳، تاریخ ترکمنستان، تهران: چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- سید سجادی، منصور، ۱۳۹۵، باستان‌شناسی آسیای مرکزی (دو جلد)، تهران: سمت.
- غبار، میر غلام محمد، ۱۳۷۵، افغانستان در مسیر تاریخ، جلد ۱، قم: مؤلف به همکاری صحافی احسانی.
- فرامکین، گرگوار، ۱۳۷۲، باستان‌شناسی در آسیای مرکزی، ترجمه دکتر صادق ملک شهمیرزادی، تهران: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- فرای، ریچارد، ۱۳۸۶، میراث آسیای مرکزی، ترجمه اوانس اوآنسیان، تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار
- گروسه، رنه، ۱۳۵۳، امپراتوری صحرائنوردان، ترجمه عبدالحسین میکده، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- لسترنج، گی، ۱۳۷۳، جغرافیای تاریخی سرزمین‌های خلافت شرقی، ترجمه محمود عرفان، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- Kohl, P.L. (2007). The Making of Bronze Age Eurasia. Cambridge: Cambridge University Press.

باستان‌شناسی تطبیقی ۲: حوزه غربی

Comparative Archaeology 2 (Western Regions)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: به منظور شناخت هرچه بیشتر و عمیق تر فرایندهای فرهنگی دنیای باستان و جریان‌های موجد تحولات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در دوران تاریخی، لازم است به مطالعه و بررسی حوزه‌های فرهنگی مختلف در آن روزگار پرداخته شود. آنچه در باستان‌شناسی تطبیقی حوزه غربی مورد بحث قرار می‌گیرد، الگوها و مواد فرهنگی است که در مراکز تمدنی همچون بین النهرین، آناتولی و لوانت شکل گرفته و امواج آن حوزه‌های فرهنگی غرب فلات ایران را تحت تأثیر قرار داده است. از این رو، هدف این درس در وهله اول بررسی باستان‌شناختی آثار و مواد فرهنگی حوزه‌های فرهنگی غرب دنیای باستان و در وهله دوم تأثیر آنها بر فرهنگ و تمدن شرق غرب است. در نهایت انتظار می‌رود شناخت کلی در مورد شیوه‌ها و الگوهای فرهنگی غرب ایران و مواد فرهنگی این ناحیه حاصل گردد.

سرفصل درس:

- جغرافیای مناطق غربی آسیا و تأثیر آن بر فرایندهای تاریخی آن مناطق
- شکل‌گیری جوامع یکجانشین و حکومت‌های اولیه در حوزه‌های تمدنی غرب آسیا
- تعامل جوامع یکجانشین جنوب غرب ایران، بین النهرین و لوانت با کوچروان لبه غربی فلات ایران و مهاجران اوراسیا
- تعاملات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی تمدن‌های حوزه غرب آسیا با تکیه بر یافته‌های باستان‌شناختی
- در جستجوی الگوی حاکم بر معماری و شهرسازی سکونتگاه‌های عمده در حوزه غرب آسیا
- مروری بر مواد فرهنگی غرب ایران و بررسی تأثیرات تمدن‌های بین النهرین، آناتولی و لوانت

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- پارو، آ.، ۱۳۹۱، سومر و اکد، ترجمه م.ر. صراف، ابکایی خاوری، انتشارات سمت، تهران.
- رو، ژ.، ۱۳۶۹، بین النهرین باستان، ترجمه ع. هوشنگ مهدوی، نشر آبی، تهران.
- فیروزمندی شیره جینی، بهمن، آسیای صغیر در پیش از تاریخ، انتشارات سمت، ۱۳۸۳.

- فیروزمندی شیره جینی، بهمن، آسیای صغیر در دوران تاریخی، انتشارات سمت، ۱۳۸۹.
- فیض خواه، محمد و علیون، صمد (مترجمان)، باستان‌شناسی آذربایجان از دوره اوراتو تا شروع اشکانی (مجموعه مقالات گروه مؤلفان)، تبریز، نشر اختر، ۱۳۸۸.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین‌النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- گرینی الیور، هیتی ها، ترجمه رقیه بهزادی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۸.
- هژیری نویری، علیرضا، نگاهی جدید به معماری دفاعی اوراتو، مجموعه مقالات مطالعات ایرانی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، ۱۳۸۲، صص ۳۱-۴۴.
- Hewsen, R. H. (2001). Armenia. A Historical Atlas. Chicago: The University of Chicago Press.
- Parker, A. (1999). Northeastern Anatolia: On the Periphery of Empires, Anatolian Iron Ages 4. Proceedings of the Fourth Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Mersin, 19-23 May 1997. Anatolian Studies, 49, 133-141.
- Shahbazi, A. S. (1975). The Irano-Lycian Monuments, Institute of Achaemenid Research. Tehran.

باستان‌شناسی تحلیلی یونان و روم
Analytical Archaeology of Greece and Rome

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس:

اژه، یونان و روم سه حوزه تمدنی و فرهنگی در مغرب زمین هستند و کانون شکل‌گیری بسیاری از تحولات و رخدادهای سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مهمی به شمار می‌آیند. این حوزه‌های تمدنی هر کدام در برهه‌های زمانی متفاوتی شکل گرفته‌اند و تعاملات بسیاری در زمینه‌های مختلف با دنیای شرق داشته‌اند، به گونه‌ای که تأثیرات آن را در شواهد مادی باستان‌شناختی، منابع تاریخی و فلسفی می‌توان دید. آگاهی درست و بی‌ژگی‌های فرهنگی، رخدادی‌های سیاسی و تحولات اقتصادی در دنیای یونان و روم کمک‌شایانی به دانشجویان باستان‌شناسی برای درک بهتر باستان‌شناسی ایران فرهنگی خواهد داشت. به ویژه باستان‌شناسی دوران هخامنشی، سلوکی، اشکانی (عصر یونانی مآبی) و ساسانی بدون شناخت درست کانون‌های فرهنگی و تمدنی مذکور عقیم خواهد بود. در واحد درسی یونان روم در مقطع کارشناسی دانشجویان با بی‌ژگی‌های محیطی و فرهنگی و در کل وجوه باستان‌شناختی یونان و روم آشنا شده‌اند؛ در این واحد درسی در دوره کارشناسی ارشد باید به جنبه‌های تعاملی و برهمکنش‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی میان تمدن‌های دنیای اژه و مدیترانه (مصر، کرت، یونان، روم، مقدونیه، آسیای صغیر، میانرودان، ایران، سکاها (سرم‌ها) و ...) از هزاره دوم پیش از میلاد تا دوران اسلامی پرداخت. بی‌شک واکاوی درست ریشه‌های تعاملی و چگونگی شکل‌گیری روابط میان این سرزمین‌ها و نمود آن در فرهنگ مادی، می‌تواند نقش موثری در ژرف‌اندیشی دانشجویان و پژوهشگران باستان‌شناسی ایران خواهد داشت.

سرفصل درس:

جلسه ۱- جغرافیا و شرایط محیطی و اقلیمی کانون‌های تمدنی اژه، یونان، روم و مدیترانه و نقش آن در چگونگی شکل‌گیری الگوهای فرهنگی و اسطوره‌ای یونان و روم.

جلسه ۲- اژه باستان (هنر مینوسی و میسنی) و وام‌گیری از سنت‌های فرهنگی و هنری مشرق زمین.

جلسه ۳- یونان در هزاره سوم و دوم پ.م و تعامل فرهنگ‌های پیش از تاریخی دنیای اژه و آناتولی.

جلسه ۴- یونان و اورینتالیسم (شرقی مآبی).

جلسه ۵ و ۶- جوامع ایونی آناتولی و تحولات سیاسی و فرهنگی یونان و دنیای اژه در این دوره.

جلسه ۷- یونانیان و هخامنشیان

جلسه ۸- یونان در عصر هلنیستی، از ظهور فیلیپ تا شکل گیری حکومت های دیادوخی.

جلسه ۹- شکل گیری روم، دنیای اژه، مصر، آناتولی، سرمت ها و اشکانیان.

جلسه ۱۰- روم و ایران ساسانی، حکومت های شرقی ایران.

جلسه ۱۲ و ۱۱- روم و یهودیان.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- آلبرماله، ژول آیزاک، ۱۳۳۲، تاریخ ملل شرق و یونان (جلد ۱)، ترجمه عبدالحسین هژیر، تهران، انتشارات کتابخانه ابن سینا.
- بدیع امیر مهدی، یونانیان و بربرها (روی دیگر تاریخ)، ترجمه قاسم صنعوی، جلد ششم، دفتر اول و چهارم، تهران، انتشارات توس، ۱۳۸۴.
- بنونیست، امیل (۱۳۷۷)، دین ایرانی برای متن های معتبر یونانی، ترجمه بهمن سرکاراتی، چاپ سوم، تهران نشر قطره.
- تاریخ هنر جانسون، دیویس جاکوبز، دنی هفریجر، روبرتز سیمون، مترجمان فرزانه سجودی، علیرضا پلاسید و دیگران، فرهنگسرای میردشتی، ۱۳۸۸
- دورانت ویل، تاریخ تمدن (یونان باستان)، ترجمه امیرحسین آریان پور و فتح ا... مجتبیایی و هوشنگ پیرنظر، چاپ دوم، جلد دوم، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۷.
- فوگل اشپیل، تمدن مغرب زمین، ترجمه محمد حسین آریا، جلد ۱، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۷.
- گریمال پیر، فرهنگ اساطیر یونان و روم، ترجمه احمد بهمنش، جلد اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۷.
- گاردنر هلن، هنر در گذر زمان، به کوشش هروسست دلاکروا و ریچار ج. تنسی، ترجمه محمد تقی فرامرزی، نشر آگاه، ۱۳۸۶.
- وینتر انگلبرت و بناته دیگناس، ۱۳۸۶، روم و ایران (دو قدرت جهانی در کشاکش و همزیستی)، ترجمه کیکاووس جهاننداری، نشر فرزانه روز.

Conforti, Yitzhak, (2011), The Jew in the Zionist movement ideology and Historiography, -
Editor Dr Myer Samra, Australian Journal for Jewish Studies

فرهنگ و تمدن ایران در دوران باستان

Culture and Civilization of Ancient Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

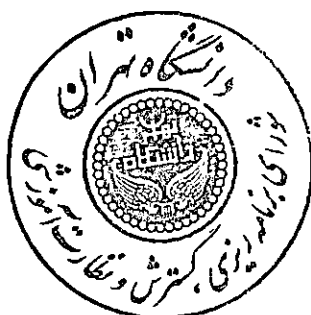
آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: آنچه تاریخ و آثار فرهنگی ایران را در طول تاریخ شکل داده، منبعث از فرهنگ مردمان این سرزمین بوده است. فرهنگ ایران باستان گستره وسیعی از هنجارها، رفتارها و باورهای مردم را شامل می‌شود که آثار و نشانه‌های آن را می‌توان در شئون مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جوامع گذشته بررسی نمود. با این رویکرد در درس فرهنگ ایران باستان به مرور اعتقادات، آیین‌ها، ادبیات، سازمان‌های اجتماعی و سیاسی، تعاملات فرهنگی و اندیشه سیاسی حاکمان و مردمان ایران در دوران تاریخی پرداخته می‌شود. بنابراین، اهداف تدریس واحد درسی مبانی فرهنگ و تمدن ایران دوران باستان به شرح ذیل می‌باشد:

- آشنایی دانشجویان با سیر تحول فرهنگ ایران باستان
- شناخت ویژگی‌های جامعه ایران در دوران تاریخی
- شناخت باورهای اعتقادی و اساطیری ایرانیان
- بررسی تأثیر اندیشه و فرهنگ ایران باستان بر مواد فرهنگی
- شناخت تعامل فرهنگ ایران باستان با سازمان‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی

سرفصل درس:

- تعریف فرهنگ و تمدن
- جغرافیای فلات ایران
- تعامل تاریخ و جغرافیا و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فرهنگ و تمدن در ایران
- آغاز دوران تاریخی در ایران
- فرهنگ معماری مادها
- اعتقادات و باورهای دینی مادها بر اساس شواهد فرهنگی
- هخامنشیان و میراث مادها
- فرهنگ سیاسی و سازمان اداری هخامنشیان
- خط، زبان و ادبیات در دوره هخامنشی

- ورود فرهنگ هلنی به ایران
- تعامل فرهنگ هلنی و فرهنگ ایرانی در دوره اشکانی
- شرایط اجتماعی در دوره اشکانی
- شیوه‌های تولید اقتصادی در دوره اشکانی
- تجدید حیات هنر و فرهنگ ایران در دوره ساسانی
- جامعه و سیاست در دوره ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- ویسپوفر، یوزف، ۱۳۸۰، ایران باستان، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس.
- ایناسترانتسیف، کانستانتین، ۱۳۸۴، تحقیقاتی درباره ساسانیان، ترجمه کاظم کاظم زاده، تهران: علمی و فرهنگی.
- بروسیوس، ماریا، ۱۳۹۰، ایرانیان عصر باستان، ترجمه هایده مشایخ، تهران: هرمس.
- بهار، مهرداد، ۱۳۸۹، پژوهشی در اساطیر ایران، تهران: آگه.
- بویس، مری، ۱۳۹۱، زردشتیان، ترجمه عسگر بهرامی، تهران: ققنوس.
- تفضلی، احمد، ۱۳۷۶، تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، تهران: سخن.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۷، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران: ققنوس.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: نشر مرکز.
- فهد، توفیق و دیگران، ۱۳۸۷، آتش در خاور نزدیک باستان، تهران: نشر ماهی.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی: واژنش و باززایی در حدود ۲۳۸ ق.م. - ۶۴۲ م، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- کیان راد، حسین، ۱۳۸۵، جامعه و اقتصاد عصر ساسانی، تهران: سخن.
- نیولی، گاردو، ۱۳۸۷، آرمان ایران، ترجمه سید منصور سید سجادی، تهران: پیشین پژوه.
- نیولی، گاردو، ۱۳۸۸، از زردشت تا مانی، ترجمه آرزو رسولی طالقانی، تهران: ماهی.
- هرمان، جورجینا، ۱۳۷۳، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

معماری و شهر سازی در دوران تاریخی ایران Architecture and Urban Structure in Iran during Historical Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس:

در دوران تاریخی آثار عمده ای در زمینه معماری و شهر سازی ایجاد شده اند که بسیاری از آن ها دارای شهرت جهانی اند. در معماری و شهر سازی اصول مهندسی ویژه ای بکار رفته است و علاوه بر آن از تزئینات ویژه ای استفاده شده است که ابتکار و خلاقیت معماران ایرانی را نشان می دهد. هدف از این درس مطالعه آثار باقیمانده معماری و شهر سازی در ایران است.

سرفصل درس:

- مباحث کلی معماری ایران
- معماری و رابطه آن با فرهنگ بومی ایران
- عوامل جغرافیایی و محیطی موثر در خلق آثار معماری و شهر سازی
- نقش عوامل تاریخی فرهنگی و سیاسی اجتماعی در شکل گیری معماری و شهر سازی ایران
- ویژگی های معماری و شهر سازی ایرانی
- فرهنگ معماری:
- عیلامی ها
- مادها
- هخامنشیان
- اشکانیان
- ساسانیان
- حوزه نفوذ و گسترش فرهنگ معماری و شهر سازی ایران در مناطق همجوار
- تاثیر معماری و شهر سازی ایران قبل از اسلام در دوره های بعد از اسلام

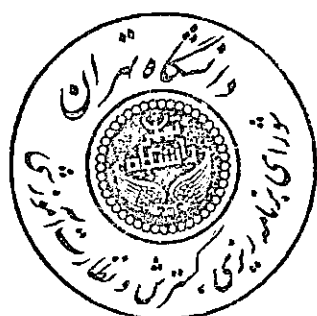

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- ملازاده، کاظم، ۱۳۹۴، باستان‌شناسی ماد، تهران: سمت.
- بریان، پی‌یر، ۱۳۸۷، امپراتوری هخامنشیان، ترجمه ناهید فروغان، تهران: فرزانه روز.
- دیاکونف، ا. م، ۱۳۸۰، تاریخ ماد، ترجمه کریم کشاورز، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- گیرشمن، رمان، ۱۳۵۰، هنر ایران در دوران پارسی و ساسانی، ترجمه بهرام فره‌وشی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- لوکونین، ولادیمیر گرگوریویچ، ۱۳۸۴، تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت‌الله رضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- کالج مالکوم، اشکانیان (پارتیان)، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران: انتشارات هیرمند، ۱۳۸۰.
- هرتسفلد، ارنست، ۱۳۸۱، ایران در شرق باستان، ترجمه همایون صنعتی‌زاده، تهران و کرمان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و دانشگاه شهید باهنر.
- هرمان، جورجینا، ۱۳۷۳، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- هیتس، والتر، ۱۳۸۷، یافته‌های تازه از ایران باستان، ترجمه پرویز رجیبی، ج ۳، تهران: ققنوس.
- روف، م، ۱۳۷۸، حجاری و حجاران تخت جمشید، هوشنگ غیائی نژاد، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور.
- Wiesehöfer, J. (2004). Communicators between East and West: The Parthians, In: T. Stoellner, Slotta, Rainer & Vatandoust, A. (ed.), Persiens Antike Pracht. Deutsches Bergbau-Museum Bochum. Germany, 408-415.
- Payne, R. (2014). The Archaeology of Sasanian Politics. In R. Payne and M. Soroush (ed.), The Archaeology of Sasanian Politics [special issue of the Journal of Ancient History]. Berlin: De Gruyter, 1-14.

سرفصل دروس گرایش تمدن و فرهنگ اسلامی ایران و سرزمین های دیگر

باستانشناسی دوران اسلامی ۱ Islamic Archaeology 1

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: شناخت تحولات هنرها، صنایع، علوم، فنون ناشی از سقوط ساسانیان و تغییر مذهب و تفکرات فلسفی مردمان ایران در قرون اولیه اسلامی

سرفصل درس:

- کلیات: تعاریف، مقدمات، مبانی و تاریخچه باستانشناسی دوران اسلامی
- صورت و معنا (فلسفی، دینی، تعلیمی، سمبولیک، نمادین و ...) در مطالعه هنرها و صنایع دوران اسلامی
- هنرها و صنایع ایران در گذر از روزگار ساسانی به دوران اسلامی
- مکاتب هنری و صنایع و فنون ایران دوران اسلامی
- صنایع و فنون ایران دوران اسلامی
- تحولات علمی ایران در دوران اسلامی
- شناخت نمونه‌های شاخص بازمانده از روشهای آرایش و پیرایش بناها با بهره‌گیری از هنرهای مختلف (گچبری، آهکبری، نقاشی روی گچ، حجاری، موزائیک سازی، آجرکاری و آجر تراشی، تزئینات چوبی، کتیبه‌های تزئینی، آینه کاری و ...) در ادوار مختلف اسلامی
- روشهای جمع‌آوری و تحلیل داده‌های میدانی در باستانشناسی دوران اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- احسانی، محمدتقی، ۱۳۸۲، هفت هزار سال هنر فلزکاری در ایران، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- ای وولف - هانس، ۱۳۷۲، صنایع دستی کهن ایران، ترجمه سیروس ابراهیم زاده، تهران: نشر انقلاب اسلامی.
- بلر، شیدا، بلوم، جان‌اتان. م، ۱۳۸۱، هنر و معماری اسلامی، دو جلد، ترجمه یعقوب آژند، تهران: انتشارات سمت.
- جی دوری، کارل، ۱۳۶۳، هنر اسلامی، ترجمه رضا بصیری، تهران: انتشارات یساولی.

- دیمانند، موریس اسون، راهنمای صنایع اسلامی، ترجمه عبدالله فریار، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- شوازی، اگوست، ۱۳۸۱، تاریخ معماری، ترجمه لطیف ابو القاسمی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- رضوان قهفرخی، همایون و حسن کریمیان، ۱۳۹۶، ظهور و سقوط یک پایتخت: مطالعه ای باستان‌شناسانه در خصوص پیدایش، توسعه و اضمحلال شهر سلطانی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۶۶، معماری ایران دوره اسلامی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- کریمیان، حسن، ۱۳۸۴، "ضرورت بهره گیری از تئوری‌های جدید در تحلیل ساختار فضایی بافت‌های کهن"، در مجله علمی - پژوهشی دانشکده علوم انسانی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، دوره ۵۶، شماره ۱۷۲: ۱۱۱-۱۲۱
- کریمیان، حسن و عباسعلی احمدی، ۱۳۹۵، باستان‌شناسی فضایی؛ رویکردی علمی در مطالعه و تحلیل آثار معماری، فضاهای شهری و بافت‌های کهن، مطالعات باستان‌شناسی، سال ۷ شماره ۲: ۱۰۳-۱۱۶
- Karimian, H. and Sayedain, S. (2010). A preliminary survey at the circular city of Darabgird, Iran. *Antiquity*, 84 (324).
 - Karimian, H. (2011). Transition from equality to the hierarchical social structure and urban form in the Early Islamic cities. *Der Islam*, 86 (2), 237-270.
 - Karimian, H. (2011). The Iranian Cities after collapse of Sasanian Kingdom, case study: Darabgird. *The International Journal of Humanities of the Islamic Republic of Iran*, 18(2), 51-62.

باستان‌شناسی دوران اسلامی ۲

Islamic Archaeology 2

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: باستان‌شناسی دوران اسلامی ۱

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

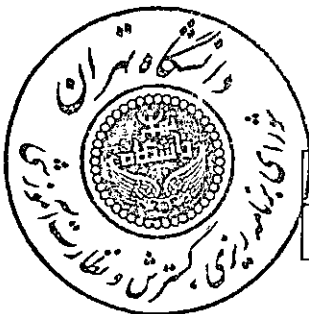
در ادامه درس باستان‌شناسی این مقطع تاریخی از دوران اسلامی در کارشناسی، و در بازه زمانی که قرن چهارم هجری قمری را تا فروپاشی خلافت و دوران پس از آن تا آغاز قرن دهم هجری قمری در بر میگیرد، بررسی روابط متقابل شرایط جغرافیایی، تاریخی، سیاسی، مذهبی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با فرهنگ مادی در مناطق شرقی و غربی جهان اسلام - با تاکید ویژه بر جایگاه ایران - و نیز بررسی اهمیت این دوران از دیدگاه باستان‌شناسی و تحلیل تطبیقی روش‌شناسی تحقیق و رویکرد های مختلف به پهنه های فرهنگی و مواد فرهنگی این برهه از دوران اسلامی، و به تبع آن جایگاه این مطالعات در پیشرفت و تحول باستان‌شناسی دوران اسلامی، از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- طبقه‌بندی و بررسی تطبیقی پهنه‌های فرهنگی در شرق و غرب جهان اسلام و تبیین شاخصه‌های طبقه‌بندی و بررسی با رویکرد باستان‌شناسی منظر، و بررسی برهمکنش‌ها و تاثیر و تاثرات در زمینه‌های مختلف زیستی
- نقش و ماهیت پهنه‌های زیستی و مواد فرهنگی مربوط به این دوره در شکل‌گیری باستان‌شناسی دوران اسلامی و بررسی روند تحول و پیشرفت علمی آن
- منبع‌شناسی و روش‌شناسی بررسی و تحلیل شواهد فرهنگی در پهنه‌های زیستی در مطالعات باستان‌شناختی دوران اسلامی در بازه زمانی مورد نظر
- روش‌شناسی تحقیقات علمی و فعالیت‌های میدانی بررسی و کاوش در محوطه‌های دوران اسلامی و بررسی چالش‌های مطالعاتی در باستان‌شناسی دوران زنده‌پا برجا
- بررسی سیر تحول کاربرد فناوری‌های نوین در مطالعات باستان‌شناختی دوران اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- ورنویت، استیفن، "ظهور و رشد باستان‌شناسی دوران اسلامی"، ترجمه پروین مقدم، گلستان هنر، ۴، ۱۳۸۵

- گروه مولفان، مجموعه چند جلدی تاریخ ایران کمبریج، انتشارات امیرکبیر

- Blair, Sh., The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Transoxiana, Leiden, Brill, 1992
- Blair, Sh.- Bloom, J., « The Mirage of Islamic Art : Reflections on the Study of an Unwieldy Field », The Art Bulletin, 85, 2003, pp.102-28
- Bloom, J., Minaret Symbol of Islam, Oxford Studies in Islamic Art, VII, Oxford University Press, 1989
- Cook, M. (ed.) (2010). The New Cambridge History of Islam, 6 Volumes, Cambridge University Press
- Creswell, K.A.C., A Bibliography of Architecture, Arts and Crafts of Islam to 1st January 1960, The American University at Cairo Press, 1961
- Golombek, L.- Wilber, D., The Timurid Architecture of Iran and Turan, 2 Vols., Princeton Monographs in Art and Archaeology, XLVI, Princeton University Press, 1989
- Golombek, L.- Subtelny, Maria (eds.), Timurid Art and Culture, Leiden, Brill, 1992
- Grabar, Oleg, The Mediation of Ornament, Princeton University Press, 1992
- Hillenbrand, R. (ed.), The Art of the Seljuqs in Iran and Anatolia, Mazda Publishers, California, 1994
- Hourani, A.H., Stern, S.M. (eds.), The Islamic City, University of Pennsylvania Press, 1969
- Milwright, Marcus, An Introduction to Islamic Archaeology, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2010
- Okane, B. Timurid Architecture in Khorasan, Mazda Publishers, California, 1987
- Sinclair, Susan (ed.), Bibliography of Art and Architecture in the Islamic World, 2 Vols., Leiden, Brill, 2012

رویکردها و روش های نوین در تحقیقات باستان شناسی دوران اسلامی Advanced Methods and Strategies in the Islamic Archaeological Researches

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیش نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف اصلی این درس در دو بخش قابل طرح است. نخست آموزش دانشجویان در تحلیل مدارک و آثار مرتبط با فرهنگ، هنر و تمدن دوران اسلامی با استفاده از رویکردهای نوین باستان شناختی است. بر این اساس علاوه بر بحث روش شناختی این گرایش و ابهامات آن، ابزارها، روش ها و شیوه های پاسخگویی به آن طرح و استدلال می گردد. آموزش رویکردهای نوین باستان شناسی و کاربرد آن در باستان شناسی دوران اسلامی از اهداف کلیدی این درس است. استفاده از رویکردهای چون چشم انداز فرهنگی (با به کارگیری سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)) باستان شناسی صنعتی، باستان شناسی شهری، باستان-شناسی استعمار، باستان شناسی مدرن و موارد مشابه دیگر ضروری است.

سرفصل درس:

- تاریخچه باستان شناسی اسلامی در ایران و جهان (ایران، اسپانیا، آفریقا، آسیای میانه، بین النهرین و سوریه و ...)
- شکل گیری باستان شناسی اسلامی
- هنر اسلامی و تفسیر آن (دیدگاه ها)
- باستان شناسی چشم انداز با تاکید بر کاربرد آن در دوران اسلامی
- مکاتب فکری و رویکردهای نو
- باستان شناسی شهری با تاکید بر کاربرد آن در دوران اسلامی
- باستان شناسی صنعتی با تاکید بر کاربرد آن در دوران اسلامی
- باستان شناسی دریایی با تاکید بر کاربرد آن در دوران اسلامی
- تحلیل هنرهای کاربردی (شکل، محتوا، صناعات، مصداق های کاربرد در هنر اسلامی)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- میل رایت، استیون، ظهور و رشد باستان شناسی دوران اسلامی ترجمه پروین مقدم، گلستان هنر، شماره ۴ تابستان ۱۳۸۵،

صص: ۳۵-۵۰

- موسوی حاجی و مازیار نیک بر، ۱۳۹۴، هنرهای کاربردی دوره اسلامی، انتشارات سمت.
- علیزاده، عباس، ۱۳۹۵، تئوری و عمل در باستان شناسی، تهران، انتشارات ایران نگار
- Roberts. Brian, K.2003. Landscapes of Settlement prehistory to the present. Taylor and Francis e-Library.
- Adams, Robert Mc, 1965, The Lands Behind Baghdad; A History of settlement on The Diyala Plains, Chicago and London, The University of Chicago Press
- Diaz-Androw, Margarita,2007, A World History of Nineteen-Century Archaeology; Nationalism, Colonialism and Past, Oxford and New York, Oxford University Press
- Gosden, Chris, 2002, Anthropology and Archaeology A Changing Relationship, London and New York, Routledge
- Insoll, Timothy, 1999, Archaeology of Islam, Oxford, Blackwell publisher
- Millwright, Marcus, 2006, Islamic Archaeology; some primarily Notes.
- Millwright, Marcus, 2010, An Introduction to Islamic Archaeology, Edinborg, Edinburg University press.
- Strange Katrine, 2001, Towards Islamic Archaeology, Neusner, J. and Strange, JF. (Eds.) Religious Texts and Material Contexts, pp. 199-218. University Press of America, Lanham, New York, Oxford
- McPhillips, Stephen and Paul D. Words worth 2016
- Landscapes of the Islamic World, Archaeology, History, and Ethnography, University of Pennsylvania Press
- Sauer, Carl Ortwin (1963), Land and Life. University of California, Berkeley
- Nevell, M. (2005). The social Archaeology of Industrialization: The Example of Manchester During The 17th and 18th Centuries, from Industrial Archaeology: future Directions, E.C. Casella and J. Symonds, Springer, pp 177-205
- Niverson, peter and Marilyn palmer, (1998). Industrial Archaeology, Principles and Practices, Routledge, 1998
- Alpan, A., 2005. Integration of Urban Archaeological Resources to Everyday Life in the Historic City Centers Tarragona. (Master dissertatio). Graduate School of Natural and Applied Sciences, Middle East Technical University, Ankara / TURKEY. 119 pages
- Capone, M., 2011. "Urban Archaeology: How to Communicate A Story of A Site 3D Reconstruction But Not Only", International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, Vol. XXXVIII-5/W16, pp. 445-452.

باستان‌شناسی تطبیقی جهان اسلام Comparative Archaeology in the Islamic World

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

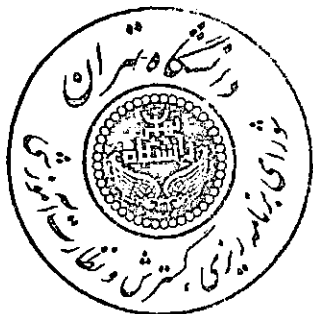
تعداد ساعات درس: ۶۴ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: باستان‌شناسی دوران اسلامی به جهان اسلام در تمامی پهنه جغرافیایی قدیمی و امروزی آن توجه دارد. تمدن اسلامی که در گستره بزرگ طبیعی و فرهنگی از چهارده قرن پیش در چند قاره، از اقیانوس اطلس تا اقیانوس آرام و از جبل الطارق تا اندونزی همچنان زنده است، وحدت خود را مدیون دین و شریعت اسلام و تنوع فوق العاده اش را مدیون استقرار در سرزمین‌هایی با ساختارهای طبیعی، جغرافیایی و تاریخی و فرهنگی کاملاً متفاوت است. اسلام با حضور در آسیا، در بین‌النهرین و در گستره وسیع جغرافیایی ایران فرهنگی-که مرزهای سیاسی آن را تکه کرد- و نیز در آفریقا و اروپای کهن با تمدن و فرهنگ دیرین، جهانی را گسترد که مرزهای سیاسی معاصر آن را امروز تکه کرده است. کثرت و تنوع زیستی در این گستره عظیم با تاریخ پر فراز و فرودش، و به تبع آن تنوع فرهنگ مادی حاصل از آن، در عین حال که منشأ محدودیت‌ها و چالش‌هایی در مطالعات باستان‌شناختی است اما نقش محرکی در تحول راهبردها و رهیافت‌ها و پیشرفت روش‌ها در باستان‌شناسی بطور کلی داشته است. بررسی برآیند تأثیرات برگرفته از جهان باستان و بررسی تحولات زیستی و درک ارتباطات متقابل جوامع با سرزمین و محیط و درک عملکرد آن‌ها و ساز و کار تأثیر و تأثرات در سطح محلی و منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای جهان اسلام و جایگاه ایران در آن، با رویکرد باستان‌شناسی تطبیقی از اهداف این درس است.

سرفصل درس: .

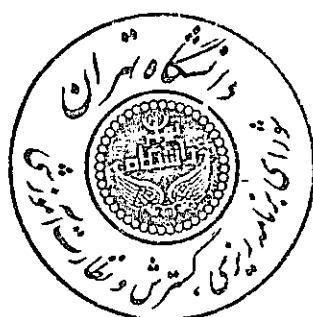
- شکل‌گیری تمدن اسلامی بر شرق و غرب جهان باستان و بررسی تأثیر و تأثرات فرهنگی در دوره آغازین از دیدگاه باستان‌شناسی
- تحلیل باستان‌شناختی گستره جغرافیایی و طبقه‌بندی حوزه‌های فرهنگی جهان اسلام از آغاز تا عصر حاضر
- جغرافیای تاریخی ایران و جهان اسلام و روند تحول آن تا عصر حاضر
- سرزمین‌های شرقی و غربی جهان اسلام از دیدگاه باستان‌شناسی
- ایران در جهان اسلام
- فرآیند برهمکنش‌های فرهنگی جهان اسلام با جهان غیرمسلمان از دیدگاه باستان‌شناسی
- شکل‌گیری باستان‌شناسی دوران اسلامی در چارچوب فعالیت‌های شرق‌شناسی، اسلام‌شناسی و باستان‌شناسی و تحول آن

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- Bierman, Irene (ed.), Identity and Material Culture in the Early Islamic World, UCLA Near East Center Colloquium Series, Los Angeles Center for Near East Studies, 1995
- Ettinghausen, Richard, From Byzantium to Sasanian Iran and the Islamic World, Leiden, Brill, 1972
- Lewis, Bernard (ed.), The world of Islam, Faith, People, Culture, London, Thames and Hudson, 1976
- McPhillips, Stephen- Wordsworth, Paul D. (eds.), Landscapes of the Islamic World: Archaeology, History and Ethnography, University of Pennsylvania Press, 2016
- Milwright, Marcus, An Introduction to Islamic Archaeology, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2010
- Milwright, Marcus-Rosser Owen, Mariam-Korn, Lorenz (eds.), Arts and Archaeology of the Islamic World, Leiden, Brill,
- Milwright, Marcus, Islamic Arts and Crafts, an Anthology of Sources, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2017
- Peacock, A.C.S. (ed.), Islamisation: Comparative Perspectives from History, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2017
- Peregrine, Peter N., "Cross Cultural Approaches in Archaeology: Comparative Ethnology, Comparative Archaeology, and Archaeoethnology", Journal of Archaeological Research, Vol. 12, Issue 3, pp. 281-309
- Schnapp, Alain (ed.), World Antiquarianism: Comparative Perspectives, Los Angeles, Getty Research Institute, 2014

باستانشناسی دوران اسلامی ۳ Islamic Archaeology 3

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: باستانشناسی دوران اسلامی ۲

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: مطالعه و بررسی معماری، هنرها و صنایع ایران از عصر صفوی تا عصر پهلوی و همزمان در سایر کشور های اسلامی

سرفصل درس:

- جهان مقارن با ظهور صفویان با تکیه بر تحولات اروپای بعد از رنسانس
- بررسی تحولات و رویدادهای ملی مقارن با ظهور صفویان (زمینه‌های ظهور صفویان)
- مکاتب معماری عصر صفویان (آشنایی با نمونه‌های برجای مانده، ویژگی‌ها و سبکهای معمارانه).
- تحولات شهرهای ایران در راهبرد ملی صفویان
- شبکه‌های ارتباطی و تاسیسات راهداری عصر صفوی
- نقش وقف در شکل‌یابی فضاهای عام‌المنفعه در ایران عصر صفوی و جهان اسلام
- آشنایی با مکاتب نگارگری، نگاره‌ها و نگارگران شهر عصر صفویان و همزمان در سایر کشور های اسلامی
- آشنایی با صنایع فلزی ایران در عصر صفوی و همزمان در سایر کشور های اسلامی
- آشنایی با صنعت نساجی و قالی‌بافی ایران در عصر صفوی و همزمان در سایر کشور های اسلامی
- آشنایی با صنایع سفالی ایران در عصر صفوی و همزمان در سایر کشور های اسلامی
- بررسی تاثیر و تاثرات فرهنگی ارتباط با غرب با تکیه بر شواهد ملموس فرهنگی بر جای مانده از عصر صفویان
- معماری، شهرسازی و هنرهای ایران در عصر افشاریه
- معماری، شهرسازی و هنرهای ایران در عصر زندیان
- معماری، شهرسازی و هنرهای ایران در عصر قاجار

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد		۵۰ درصد	

منابع:

— کیانی، محمد یوسف، ۱۳۷۹، معماری ایران دوره اسلامی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)

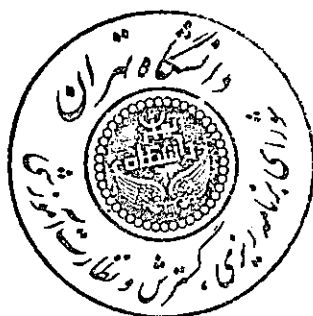
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۷۴، تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)

- سیوری، راجر، ۱۳۶۳، ایران عصر صفوی، ترجمه احمد صبا، تهران: انتشارات کتاب تهران
- کیانی، محمد یوسف، ولفرام کلایس، ۱۳۷۳، کاروانسراهای ایران، تهران: انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور
- افشار مهاجر، کامران، هنرمند ایرانی و مدرنیسم، دانشگاه هنر تهران، ۱۳۸۴
- جی دوری، کارل، هنر اسلامی، ترجمه رضا بصیری، یساولی، ۱۳۶۳
- جناب، بیژن، نگاهی به صنایع دستی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - بی تا
- آرنولد، تامس، سیر و صور نقاشی ایران، ترجمه یعقوب آژند، نشر مولی، بی تا
- بنیون، لورنس، سیر تاریخ نقاشی ایرانی، ترجمه محمد ایرانمنش، امیرکبیر
- طه‌وری، دلشاد، هنر خاتم سازی در ایران، صدا و سیما، ۱۳۶۵
- طبیبی، حشمت الله، صنایع خانگی در ایران، دانشگاه تهران
- سیف، هادی، نقاشی قهوه خانه ای، سازمان میراث فرهنگی

- ای وولف - هانس، صنایع دستی کهن ایران، ترجمه سیروس ابراهیم زاده، نشر انقلاب اسلامی، ۱۳۷۲

Savory, R. M. (1980). Iran under the Safavids. Cambridge: Cambridge University Press. -

- Savory, R. M. (1987). Studies on the History of Safavid Iran. London: Variorum Reprints.

روش شناسی منابع مطالعاتی باستان‌شناسی دوران اسلامی Methodologies for the Studying Islamic Archaeological Sources

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: در چارچوب اهداف باستان‌شناسی، پهنه‌های زیستی و فرهنگ مادی یعنی مجموعه آثار و نشانه‌های حضور انسانی در بستر جغرافیایی و پراکنش مکانی آنها در پهنه‌های فرهنگی و در سیر تحول تاریخی - به عنوان منبع خاطره جمعی و عامل انتقال فرهنگ - بن‌مایه و جوهر اصلی فعالیت‌های علمی و عملی باستان‌شناسی است. بررسی ماهیت و کیفیت و کمیت انواع بیشمار و گوناگون شواهد طبیعی و فرهنگی و منابع مطالعاتی و بررسی رویکرد جامع و همه‌جانبه‌نگر به تناسب گستره جهان اسلام و جایگاه تمدنی و فرهنگی آن در بستر تحولات علمی و عملی باستان‌شناسی و پیوند آن با علوم پایه و تجربی و حوزه‌های مختلف علوم انسانی از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- درآمدي بر ورود اسلام در عرصه جهان باستان، شکل‌گیری جهان اسلام و روند تاریخی و فرهنگی تحول آن ا عصر حاضر
- بررسی رویکرد روش شناختی برای شناسایی اشکال متنوع فرایند‌های طبیعی و انسانی که سیر تحول زیستی در پهنه‌های فرهنگی جهان اسلام را رقم زده است
- بررسی چالش‌های شناسایی و تحلیل منابع مطالعاتی باستان شناختی حوزه‌های فرهنگی متنوع در چارچوب گستره بزرگ جغرافیایی و تاریخی جهان اسلام
- رویکرد روش شناختی برای بررسی روشمند اسناد و میراث مکتوب و مصور از انواع گوناگون و از دوره‌های مختلف
- رویکرد روش شناختی برای بررسی روشمند سنت‌های شفاهی
- رویکرد روش شناختی برای فعالیت‌های میدانی بررسی و کاوش باستان شناختی، بررسی‌های سنجش از دور (زمین، هوا، فضا) در پهنه‌های زیست
- رویکرد روش شناختی برای تحلیل مواد فرهنگی و منابع باستان شناختی و در حوزه باستان سنجی و نقش آن در ت
- رویکرد روش شناختی برای پردازش داده‌ها و تحلیل، فناوری اطلاعات و زیر ساخت‌های سخت افزاری و نرم افزاری

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- Bierman, Irene (ed.), Identity and Material Culture in the Early Islamic World, UCLA Near East Center Colloquium Series, Los Angeles Center for Near East Studies, 1995
- Evans, Thomas L.-Daly, Patrick (eds.), Digital Archaeology, Bridging Method and Theory, New York, 2006
- Caple, Chris, Objects, Reluctant Witnesses to the Past, London and New York, Routledge, 2006
- McPhillips, Stephen- Wordsworth, Paul D. (eds.), Landscapes of the Islamic World: Archaeology, History and Ethnography, University of Pennsylvania Press, 2016
- Milwright, Marcus, An Introduction to Islamic Archaeology, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2010
- Milwright, Marcus, Islamic Arts and Crafts, an Anthology of Sources, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2017
- Parcak, H., Sarah, Satellite Remote Sensing for Archaeology, New York, Routledge, 2009
- Pedeli, Corrado-Pulga, Stefano, Conservation Practices on Archaeological Excavations, Los Angeles, The Getty Conservation Institute, 2013
- Peregrine, Peter N., "Cross Cultural Approaches in Archaeology: Comparative Ethnology, Comparative Archaeology, and Archaeoethnology", Journal of Archaeological Research, Vol. 12, Issue 3, pp. 281-309

تحلیل عوامل موثر در شکل گیری اندیشه، فرهنگ و تمدن اسلامی از دیدگاه باستان شناسی

Analytical Studies on the Formation of Islamic Culture and Civilization from an Archaeological Viewpoint

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس: تمدن اسلام از یک هزاره و نیم پیش بر پهنه جغرافیایی عظیمی در قاره های مختلف صاحب میراثی است که وحدت خود را مدیون دین و شریعت اسلام است و تنوع فوق العاده اش را مدیون استقرارش در سرزمین هایی با ساختارهای طبیعی و اقلیمی و نژادی و قومی و تاریخی و فرهنگی متفاوت. شکل گیری فرهنگ اسلامی حاصل برهمکنش عوامل متعدد دینی، سیاسی، تاریخی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در متن جهان اسلام است که طی آن پدیده ها و جریان های محلی و منطقه ای در چارچوب ساختار کلان تمدن اسلامی و نیز در مواجهه با فرهنگهای مختلف جهان غیر مسلمان شکل گرفته و متحول شده اند. بررسی زیر ساخت های فکری و محصول آن در حیات پایدار فرهنگ همچنان زنده اسلامی در عرصه های مختلف از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- شناخت گستره جغرافیایی و طبقه بندی حوزه های فرهنگی جهان اسلام، بررسی چالش ها و تحولات تا عصر حاضر
- بررسی سیر تحول تاریخی جغرافیای اداری و سیاسی جهان اسلام از آغاز تا عصر حاضر
- مساله شرق شناسی، اسلام شناسی و ایران شناسی و بررسی جوانب مختلف آن از دیدگاه باستان شناسی
- طبقه بندی رویکردهای مختلف مطالعاتی در حوزه فرهنگ و تمدن اسلامی (مسلمانان و غیر مسلمانان)
- بررسی چگونگی روند تاثیر و تاثرات در حوزه های مختلف زیستی در سرزمین های اسلامی از دیدگاه باستان شناسی (از پیش از دوران اسلامی تا عصر حاضر)
- بررسی دلایل، شرایط و روند تعامل و تقابل جهان اسلام با جهان غیر مسلمان و نقش آن در تبدلات فرهنگی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- سعید، ادوارد، شرق شناسی، ترجمه لطفعلی خنجی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۶
- شهیدی، سیدجعفر، تاریخ تحلیلی اسلام، چاپ چهل و چهارم تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۸ ب
- فانی، کامران- خرمشاهی، بهاءالدین، فرهنگ موضوعی قرآن مجید، چاپ چهارم، تهران، ناهید، ۱۳۸۰
- کاردینی، فرانکو، تاریخ روابط اسلام و اروپا، ترجمه بهاءالدین بازرگانی گیلانی، تهران، نشر علم، ۱۳۹۳
- کرون، پاتریشیا، تاریخ اندیشه سیاسی در اسلام، ترجمه دکتر مسعود جعفری، چاپ دوم، تهران، سخن، ۱۳۹۴
- گروه مولفان، مجموعه چند جلدی تاریخ ایران کمبریج، انتشارات امیرکبیر
- متز، آدام، تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری، ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو، چاپ سوم، تهران، امیرکبیر،

۱۳۷۷

- موسوی بجنوردی (به کوشش)، اسلام، پژوهشی تاریخی و فرهنگی، تهران، مرکز دایره المعارف اسلامی،

۱۳۸۳

- Ali, S. A. (1978). The Spirit of Islam: A History of the Evolution and Ideals of Islam, with a Life of the Prophet. London: Chatto & Windus.
- Cook, M. (2000). The Koran: A Very Short Introduction. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Daniel, N. (2000). Islam and the West: The Making of an Image. Oxford: Oneworld.
- Endress, G. (2002). Islam: an Historical Introduction (2nd edition). New York: Columbia University Press.
- Gilsenan, M. (1982). Recognizing Islam: an anthropologist's introduction. London: Croom Helm.
- Lewis, B. (1992). The World of Islam: Faith, People, Culture. New York: Thames and Hudson.
- Nasr, S. H. (2002). Islam: Religion, History, and Civilization. San Francisco, CA: Harper San Francisco.
- Peters, F. E. (1994) A reader on Classical Islam. Princeton, NJ: Princeton University.
- PressRippin, A. and Knappert, J. (1986). Textual Sources for the Study of Islam. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Said, E. W. (1978). Orientalism. New York: Pantheon Books.

علوم و فنون دوران اسلامی Science and Technology in the Islamic Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

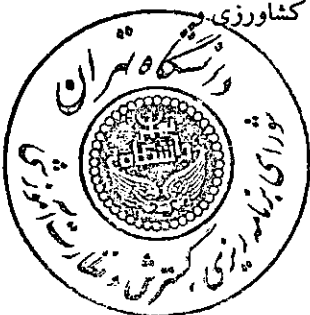
تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: باستان شناسی در ماهیت چند رشته ای و میان رشته ای و در پیوند با علوم انسانی و علوم تجربی و علوم پایه، به مطالعه پدیده های زیستی و انسان شناختی و مواد طبیعی و محیطی و فرهنگی مورد استفاده و به جا مانده از فعالیت های ذهنی و جسمی انسان در محیط زیست او، از آغاز زندگی بشر تا امروز می پردازد و بدین ترتیب حوزه های مختلف زیستی انسانی را در بر می گیرد. بهره وری از پهنه های طبیعی و تنوع زیستی، سنن و علم و دانش و فنون و آداب و باورها و رفتار فردی و اجتماعی را برتاییده که شواهد آن با وجوه مختلف در ذخایر طبیعی و فرهنگی قابل کشف و شناسایی و تحلیل است. شواهد بسیاری از هزاره های دور دال بر دانش نظری و کاربرد عملی آن در برآوردن نیازهای زندگی به جا مانده است. برخورداری از علم و بکارگیری فنون گوناگون شاخصه فرهنگها و تمدن های کهن بوده و همچنان یکی از شاخصه های اصلی است. در آسیا و در شرق باستان و در سرزمین ایران و منطقه بین النهرین کم نیستند مجموعه شواهد تاریخی که سیر تحول دانش و فناوری و زمینه توسعه و پیشرفت علمی و انتقال آن را در سطحی گسترده بین فرهنگهای مختلف گواهی می دهند. این درس بر آن است تا با مروری بر پیشینه تحقیقات در حوزه تاریخ علوم و فنون، تحول رویکردها و روش شناسی آن، و بررسی نقاط قوت و ضعف و نتایج و فرضیات ارائه شده تاکنون در مورد سهم فرهنگهای مختلف در این زمینه، با رویکردی باستان شناختی و بر اساس شواهد فرهنگی پیشینه و زمینه های گسترش علوم و روند انتقال آن را با بررسی نقش فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی در تاریخ علوم و فنون بازشناساند.

سرفصل درس:

- آشنایی با پیشینه تحقیق در زمینه تاریخ علوم و فنون و بررسی تحول رویکردها و روش شناسی
- آشنایی با مفاهیم و تعاریف حوزه مطالعات تاریخی علوم و فنون
- روش، بررسی و طبقه بندی پهنه های طبیعی و فرهنگی و مواد باستان شناختی برای پژوهش در زمینه تاریخ علم و فناوری
- منبع شناسی
- آشنایی با چرخه انتقال دو سویه علوم و فنون بین شرق و غرب
- تاثیر جهان ایرانی- جهان اسلامی بر روند انتشار و انتقال علوم و فنون و بررسی همه جانبه نگر بستر انتقال دانش
- آشنایی با مواد فرهنگی در جهان ایرانی- جهان اسلامی به عنوان شاخص تولید علم و بکارگیری فنون (در چرخه از استحصال تا انواع مصرف با طبقه بندی های لازم در حوزه های مختلف جغرافیا و منابع طبیعی، آب، کشاورزی و دامپروری، صنعت، عمران و معماری و شهرسازی، پزشکی، نجوم و سایر حوزه ها)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- گزیده منابع دست اول (فارسی و عربی) الف: در رده بندی علوم و اسلام و علوم، ب- نوشته های برخی دانشمندان در حوزه علوم و فنون، ج- از انواع کتابشناسی
- آرام، احمد (به اهتمام)، علم در اسلام، تهران، سروش، ۱۳۶۶
- احمدیوسف حسن و دانالد هیل، تاریخ مصور تکنولوژی اسلامی، ترجمه نادر موقیان، انتشارات علمی و فرهنگی
- اذکایی، فهرست ماقبل الفهرست، آثار مکتوب ایرانی پیش از اسلام، بخش اول، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۵
- اذکایی، فهرست ماقبل الفهرست، آثار مکتوب ایرانی پیش از اسلام، بخش دوم، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی استان قدس رضوی، ۱۳۷۸
- اولیری، ذلیسی، انتقال علوم یونانی به عالم اسلامی، ترجمه احمد آرام، چاپ دوم، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، بریتکالین، ا-رنان، تاریخ علم کمبریج، ترجمه حسن افشار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۱
- بورکهارت، تیتوس، نجوم کهن در آموزه های ابن عربی، ترجمه لیلا کبریتیچی-مهدی حبیب زاده، تهران، مولی ۱۳۹۳
- بیکر من، هنینگ و دیگران، علم در ایران و شرق باستان، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، قطره، ۱۳۸۴
- پورجوادی، نصرالله-وسل، ژبوا، تاریخ علم و صنعت و ابزار علمی در ایران از قرن چهارم تا سیزدهم هجری قمری، مجموعه مقالات دومین همایش بین المللی علم در ایران، ۱۹-۱۷ خرداد ۱۳۷۷، تهران، مرکز نشر دانشگاهی و انجمن ایرانشناسی فرانسه، ۱۳۸۲
- تقی زاده، سید حسن، تاریخ علوم در اسلام، تهران، فردوس، ۱۳۷۹
- جعفریان، رسول، مقالاتی درباره مفهوم علم در تمدن اسلامی، تهران، نشر علم، ۱۳۹
- روزنتال، فرانتر، میراث کلاسیک اسلام، ترجمه علیرضا پلاسید، تهران، طهوری، ۱۳۸۵
- زاوش، محمد، کانی شناسی در ایران قدیم، جلد اول و دوم، چاپ دوم، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۵
- صفا، ذبیح الله، تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی تا اواسط قرن پنجم، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶
- محبی، پرویز، فنون و منابع در ایران، مقدمه ای بر تاریخ تکنولوژی و کاربرد مواد در ایران از قرن اول تا سیزدهم هجری قمری، ترجمه آرام قریب تهران، نشر اختران، ۱۳۸
- نبی پور، ایرج، پیش درآمدی بر تاریخ پزشکی خلیج فارس، بوشهر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی، بوشهر، ۱۳۸۶
- نجم آبادی، محمود، تاریخ طب در ایران پس از اسلام، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۶

- وسل، ژيو، دايره المعارف هاي فارسي، ترجمه محمد علي امير معزي، تهران، توس، ۱۳۶۸

- Nasr, S. H., Islamic Science, World of Islam Festival, 1976
- Al-Hassan- Hill, Donald R., Islamic Technology, an Illustrated History, Paris, Unesco, Cambridge-Londo-New York, Cmabridge University Press, 1987
- Hill, Donald R., Islamic Science and Engineering, Hill, Donald R., Edinburgh, Edinburgh, University Press, 1993
- Vezel, Z., Beikbaghban, H. Etal, La science dans le monde iranien à l'époque islamique, Téhéran, IFRI, 1998

خواندن متون عربی

Reading Arabic Texts

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیش نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: ندارد

هدف درس:

آشنایی دانشجویان با متون عربی و کسب مهارت های مقدماتی در ترجمه متون عربی به فارسی

سرفصل درس نظری و عملی:

- آموزش مقدماتی زبان عربی
- خواندن متون باستان شناسی عربی
- ترجمه کتبه های قرآنی بنا ها و آثار دوران اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- آذرنوش، آ. (۱۳۶۶). آموزش زبان عربی ۱. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- آذرنوش، آ. (۱۳۶۷). آموزش زبان عربی ۲. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

باستان شناسی صنعتی Industrial Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

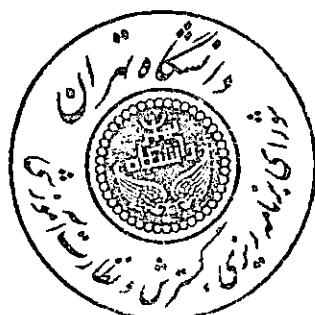
آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

باستان شناسی صنعتی گرایشی در باستان شناسی است که مطالعات خود را به تغییرات فرهنگی پس از انقلاب صنعتی متمرکز می کند. فرایند صنعتی شدن در جوامع مختلف با همدیگر از نظر زمانی و از نظر دگرگونی با همدیگر متفاوت اند. در ایران این فرایند اغلب از اواخر دوره قاجار آغاز می شود و ادامه پیدا میکند. هدف از این درس تحلیل تغییرات اجتماعی و فرهنگی مرتبط با صنعتی شدن است که از روی آثار باقیمانده از آن دوره انجام می گیرد.

سرفصل درس:

- آشنایی با مبانی نظری باستان شناسی صنعتی
- مروری بر ادبیات باستان شناسی صنعتی در جهان
- بررسی فرایند صنعتی شدن جامعه ایران در دوره قاجار
- مطالعه آثار باقیمانده از صنعتی شدن در ایران
- تعیین و تحلیل تغییرات فرهنگی بر اساس آثار باقیمانده
- منبع شناسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	

منابع:

- اسماعیلی جلودار، م.ا. و پوریان، ا.ا.، ۱۳۹۷، باستان شناسی صنعتی، مجله مطالعات باستان شناسی ۱۷، صص. ۱-۲۰.
- E.C., Casella and J., Symonds (eds.), (2005) *industrial archaeology: future directions*, New York, Springer.
- Jones, W. (1996). *Dictionary of industrial archaeology*. Stroud, UK: Sutton.
- Martin, P. (2009). Industrial archaeology. In *The international handbook of historical archaeology*. Edited by David Gaimster and Teresita Majewski, 285-297. New York: Springer.

- Mrozowski, S.A., Beaudry, M.C., Ziesing, G.H., (1996). *Living on the Boott: historical archaeology at the Boott Mills Boardinghouses of Lowell*. Massachusetts: University of Massachusetts Press.

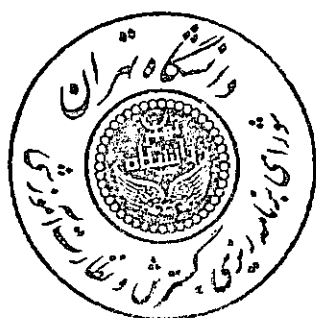
- Neaverson, P. and Palmer, N. (1998). *industrial archaeology: Principles and practice*. London; New York: Routledge.

- Platt, Colin, ed. (1983). *Special issue: Industrial archaeology*. *World archaeology* 15.2.

- Shackel, P. A., (1996). *Culture change and the new technology, an archaeology of early American Industrial Era*. New York: Springer.

- Stratton, Michael, and Barrie Trinder, (2000). *Twentieth century industrial archaeology*. London: E & F N Spon.

- Trinder, Barrie, ed. (1992). *The Blackwell Encyclopaedia of industrial archaeology*. Oxford: Blackwell.

چالش های باستان شناسی دوران اسلامی The Challenges of Islamic Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیش نیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

باستان شناسی دوران اسلامی گرچه در مفهوم عام خود وابسته به جریان دانش علمی باستان شناسی است ولی بلخط تئوری و عمل از انچایی که موضوعات تحقیقی و عملیاتی آن را فرهنگ و تمدن اسلامی تشکیل میدهد تا حدودی از نظر روش شناسی علمی با باستان شناسی رایج در جهان متفاوت است. تمدن اسلام از یک هزاره و نیم پیش بر پهنه جغرافیایی عظیمی در قاره های مختلف صاحب میراثی است که وحدت خود را مدیون دین و شریعت اسلام است و تنوع فوق العاده اش را مدیون استقرارش در سرزمین هایی با ساختارهای طبیعی و اقلیمی و نژادی و قومی و تاریخی و فرهنگی متفاوت. شکل گیری فرهنگ اسلامی حاصل برهمکنش عوامل متعدد دینی، سیاسی، تاریخی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در متن جهان اسلام است که طی آن پدیده ها و جریان های محلی و منطقه ای در چارچوب ساختار کلان تمدن اسلامی در مواجهه با فرهنگهای مختلف جهان غیر مسلمان شکل گرفته و متحول شده اند. بررسی زیر ساخت های فکری و محصول آن در حیات پایدار فرهنگ همچنان زنده اسلامی در عرصه های مختلف از اهداف این درس است. بنظر میرسد پرسش ها و رویکرد های باستان شناسی دوران اسلامی بیشتر با ضرورت های ملی و منطقه ای کشور های اسلامی در هم آمیخته است و به همین لحاظ تئوری ها و تکنیک های ویژه ای را در پاسخگویی به سئوالات و حل مسایل طلب می کند.

سرفصل درس:

- بررسی بنیاد های علمی، فلسفی و فرهنگی تمدن اسلامی
- تاثیر اندیشه اسلامی در بازتعریف مفاهیم باستان شناختی
- محدودیت ها و امتیازهای دیدگاه های باستان شناسی دوران اسلامی
- چالش های باستان شناسی دوران اسلامی در زمینه های:
 - نظریه های رایج باستان شناسی و همخوانی آن با نظریه های باستان شناسی دوران اسلامی
 - روش های علمی و عملی باستان شناسی و کاربرد آن ها در باستان شناسی دوران اسلامی
- آشنایی با مفاهیم و تعاریف مواد فرهنگی در باستان شناسی دوران اسلامی
- جایگاه هنر در بینش باستان شناسی عمومی و باستان شناسی باستان شناسی دوران اسلامی
- جایگاه منابع مکتوب و منابع غیر مکتوب در استنتاج های باستان شناسی دوران اسلامی

- تقابل و تفاوت شیوه های بازسازی رفتار های گذشته میان مکاتب گوناگون باستان شناسی و مکاتب باستان شناسی دوران اسلامی

- آشنایی با مواد فرهنگی در جهان ایرانی- جهان اسلامی به عنوان شاخص تولید علم و بکارگیری فنون (در چرخه از استحصال تا انواع مصرف با طبقه بندی های لازم در حوزه های مختلف جغرافیا و منابع طبیعی، آب، کشاورزی و دامپروری، صنعت، عمران و معماری و شهرسازی، پزشکی، نجوم و سایر حوزه ها)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
	۵۰ درصد	۵۰ درصد	۴

منابع:

- گزیده منابع دست اول (فارسی و عربی) الف: در رده بندی علوم و اسلام و علوم، ب- نوشته های برخی دانشمندان درحوزه علوم و فنون، ج- از انواع کتابشناسی
- آرام، احمد (به اهتمام)، علم در اسلام، تهران، سروش، ۱۳۶۶
- احمدیوسف حسن و دانالد هیل، تاریخ مصور تکنولوژی اسلامی، ترجمه نادر موقیان، انتشارات علمی و فرهنگی
- اذکایی، فهرست ماقبل الفهرست، آثار مکتوب ایرانی پیش از اسلام، بخش اول، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۵
- اذکایی، فهرست ماقبل الفهرست، آثار مکتوب ایرانی پیش از اسلام، بخش دوم، مشهد، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، ۱۳۷۸
- اولیری، ذلیسی، انتقال علوم یونانی به عالم اسلامی، ترجمه احمد آرام، چاپ دوم، تهران، مرکز نشر دانشگاهی،
- بریتکالین، ا-رنان، تاریخ علم کمبریج، ترجمه حسن افشار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۱
- بورکهارت، تیتوس، نجوم کهن در آموزه های ابن عربی، ترجمه لیلا کبریچچی- مهدی حبیب زاده، تهران، مولى ۱۳۹۳
- بیکر من، هنینگ و دیگران، علم در ایران و شرق باستان، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، قطره، ۱۳۸۴
- پورجوادى، نصر الله- وسل، ژبوا، تاریخ علم و صنعت و ابزار علمی در ایران از قرن چهارم تا سیزدهم هجری قمری، مجموعه مقالات دومین همایش بین المللی علم در ایران، ۱۹-۱۷ خرداد ۱۳۷۷، تهران، مرکز نشر دانشگاهی و انجمن ایرانشناسی فرانسه، ۱۳۸۲
- تقی زاده، سید حسن، تاریخ علوم در اسلام، تهران، فردوس، ۱۳۷۹
- جعفریان، رسول، مقالاتی درباره مفهوم علم در تمدن اسلامی، تهران، نشر علم، ۱۳۹
- روزنتال، فرانتر، میراث کلاسیک اسلام، ترجمه علیرضا پلاسید، تهران، طهوری، ۱۳۸۵
- صفاء، ذبیح الله، تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی تا اواسط قرن پنجم، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶
- محبی، پرویز، فنون و منابع در ایران، مقدمه ای بر تاریخ تکنولوژی- و کاربرد مواد در ایران از قرن اول تا سیزدهم هجری قمری، ترجمه آرام قریب تهران، نشر اختران، ۱۳۸

- وسل، ژبوا، دایره المعارف های فارسی، ترجمه محمد علی امیر معزی، تهران، توس، ۱۳۶۸

- Nasr, S. H., Islamic Science, World of Islam Festival, 1976
- Al-Hassan- Hill, Donald R., Islamic Technology, an Illustrated History, Paris, Unesco, Cambridge-Londo-New York, Cmabridge University Press, 1987
- Hill, Donald R., Islamic Science and Engineering, Hill, Donald R., Edinburgh, Edinburgh, University Press, 1993
- Vezel, Z., Beikbaghban, H. Etal, La science dans le monde iranien à l'époque islamique, Téhéran, IFRI, 1998

